Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

20-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 189 (4905).

25 СЕНТЯБРЬ СЕШАНБА 1973 ЙИЛ.

Баҳоси 2 тийин.

Меҳнат шуҳрати ва жанговар қаҳрамонликлар рамзи бўлган Ўзбекистон ССРнинг қўш Ленин орденли байроғида Халқлар дўстлиги ордени порлади.

Юксак мукофотга жавобан Ватанимизнинг куч-қудратини янада ошириш учун фидокорона меҳнат қилаверамиз.

Ўзбекистон ССРга Халқлар дўстлиги ордени топширилишига бағишланган тантанали мажлис президиуми. (ЎзТАГ фотохроникаси).

ВАТАННИНГ ЮКСАК МУКОФОТИ ЯНГИ ҒАЛАБАЛАРГА ЧОРЛАЙДИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг республикага Халқлар дўстлиги ордени топширилишига бағишланган тантанали қўшма мажлиси.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 50 йиллигини яқинда тантанали нишонлаган совет халқларининг аҳил оиласи ғалабадан-ғалабага эришиб ишонч билан олға бормоқда. Совет Ўзбекистонининг муваффақиятлари ҳам катта. Коммунистик партия раҳбарлигида ўзбек халқи ўзининг совет миллий давлатига эга бўлди, ўз тақдирининг тўла-тўкис хўжайини бўлиб қолди, бир авлоднинг умри давомида бутун бир тарихий даврни сакраб ўтиб, экономикани фан ва маданиятни ривожлантиришда жуда катта қадам қўйди.

Ўзбекистон Ленин партиясининг иродаси, озод халқнинг қўли ақл заковати ва ижодий ғайрати билан совет халқларининг қардош оиласида қолоқликдан қутилиб, ижтимоий сиёсий, иқтисодий ва маънавий тараққиёт чўққиларига кўтарилди.

Республика меҳнаткашлари қилинган социал ўзгаришларнинг натижаларини якунлар эканлар ленинча миллий сиёсатни қатъият ва изчиллик билан амалга ошираётган, ҳар бир миллатнинг манфаатларини бутун совет халқининг манфаатлари билан оқилона қўшиб олиб бораётган жонажон Коммунистик партияга алоҳида миннатдорчилик ҳисларини изҳор этмоқдалар.

Коммунистик партиянинг ленинча миллий сиёсати натижалари учун совет кишиларининг фахрланаётганлиги жуда тушунарли бир ҳолдир. Чор Россияси «халқлар турмаси эди». Мана шу «халқлар турмаси» ўрнида партия бир-бирига тўла ишонишга, қардошларча бирликни очиқ ва равшан англашга, мутлақо ихтиёрий иноқликка асосланган миллатлар иттифоқини вужудга келтирди.

Ўзбекистон меҳнаткашлари бир сафда туриб, рус ва бошқа қардош совет халқларининг доимий ёрдами ва мададига таяниб, коммунистик қурилишда янги муваффақиятларга эришмоқдалар. Улар КПССнинг ташқи ва ички сиёсатини, тинчлик ва бунёдкорлик сиёсатини қизғин маъқуллаб, қувватламоқдалар, КПСС XXIV съезди қарорларини амалга оширишга ўзларининг салмоқли ҳиссаларини қўшмоқдалар. Ҳар кун ижодкорлик меҳнатининг самаралари қўлга киритилмоқда. Республиканинг ишчилар синфи, қишлоқ меҳнатчилари, зиёлилари беш йиллик планда белгилаб берилган марраларни эгаллаш учун муваффақиятли курашмоқдалар. Саноат ходимлари тўққиз ойлик топшириқни муддатдан олдин бажардилар. Ўзбекистон пахтакорлари пахтанинг иккинчи миллион тоннасини давлатга топширишга киришдилар ва бу йил Ватанимиз пахтачилигини ривожлантиришда янги катта муваффақиятлар билан Ватанни қувонтиришга маҳкам бел боғлаганлар.

Ўзбекистон меҳнаткашларининг революцион, жанговар ва меҳнат шижоатларига Ватан юксак баҳо берди. Республика байроғида иккита Ленин ордени ярқираб турибди. Мана энди республика ССР Иттифоқини ривожлантириш

(Давоми 4-бетда).

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг ҳурматли аъзолари!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ҳурматли аъзолари!

СССР Олий Совети ва Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Советининг ҳурматли депутатлари!

Азиз ўртоқлар, дўстлар!

Кейинги йилларда мен сизларнинг республикангизда бир неча марта бўлдим. Лекин бу гал қувончли ва фахрли вазифани бажармоқ учун Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасига Халқлар дўстлиги орденини топширмоқ учун сизларнинг ҳузурингизга алоҳида мамнуният билан келдим. **(Давомли қарсаклар).**

Республикангиз байроғидаги бу учинчи мукофот халқнинг катта меҳнати, коммунистларнинг ташкилотчилик, илҳомлантирувчи фаолияти, Ватанга садоқат билан қилинаётган хизматнинг ифодасидир. **(Қарсаклар).** Бу мукофот Советлар мамлакати халқларнинг бузилмас қардошларча иттифоқини мустаҳкамлашга, муштарак коммунистик ишимизга Совет Ўзбекистони қилаётган хизмат муносиб эътироф этилганлигининг ифодасидир.

Партия Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати номидан Ўзбекистоннинг ишчилар синфини, колхозчи деҳқонларини, зиёлиларини коммунистларини, комсомолларини, ёшларини, барча меҳнаткашларини Ватаннинг юксак мукофоти билан қизғин қутлайман. **(Гулдурос қарсаклар).** Мана шу қувончли кунда сиз, азиз дўстларни барча совет кишилари қутлаб, муборакбод қилади.

Сизларга маълумки, мен бу сафар сизларнинг ҳузурингизга Болгариядан келдим. У ерда мен ва мен билан бирга бўлган ўртоқлар Болгария Коммунистик партиясининг раҳбарлари билан самимий ва жуда фойдали суҳбатлар ўтказдик, халқ Болгариясининг меҳнаткашлари билан учрашдик. Софиядан менинг қаёққа ва нима учун кетаётганлигимни билган ўртоқ Тодор Живков ҳамда Болгария Коммунистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг бошқа аъзолари ва Марказий Комитет секретарлари, Болгария ҳукуматининг раҳбарлари Ўзбекистонга юксак мукофот топширилаётганлиги билан сизларнинг ҳаммангизни қизғин муборакбод қилишни ҳамда болгар коммунистларининг ва бутун болгар халқининг энг яхши қардошлик истакларини айтиб қўйишни мендан илтимос қилишди. Мен энди шу бурчни хурсандлик билан адо этяпман! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Келаси йил мамлакатимиз Ўрта Осиёдаги бошқа иттифоқдош республикалар каби Совет Ўзбекистонининг эллик йиллигини тантанали нишонлайди.

(Давоми 2-бетда).

А. Н. КОСИГИН ЮГОСЛАВИЯГА ЖЎНАБ КЕТДИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Югославия Социалистик Федератив Республикаси иттифоқ Ижроия вечасининг Раиси Ж. Биедичнинг таклифига биноан 24 сентябрда расмий дўстона визит билан Москвадан Белградга жўнаб кетди.

КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Н. Н. Родионов, СССР Министрлар Совети ташқи иқтисодий алоқалар давлат комитети раисининг биринчи ўринбосари И. В. Архипов, СССР Госплани раисининг ўринбосари Н. Н. Иноземцев А. Н. Косигиннинг Югославияга сафарида унга ҳамроҳлик қиладилар.

СССР ва Югославия Социалистик Федератив Республикасининг давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида А. Н. Косигинни А. А. Гречко, К. Т. Мазуров, М. С. Соломенцев, К. Ф. Катушев ўртоқлар, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари, СССР министрлари кузатиб қўйишди.

Кузатишга чиққанлар орасида Югославия Социалистик Федератив Республикасининг СССРдаги муваққат ишлар вакили М. Вереш ҳам бор эди.

* * *

Шу куни СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ А. Н. Косигин бошчилигидаги совет делегацияси Белградга етиб келди. (ТАСС).

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев Ўзбекистон ССР байроғига Халқлар дўстлиги орденини қадаб қўймоқда. [ЎзТАГ фотохроникаси].

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИГА СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИГА ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИГА

Биз, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг республикага Халқлар дўстлиги ордени топширилишига бағишланган тантанали мажлиси қатнашчилари шу қувончли ва шодиёна кунда Совет Ўзбекистони коммунистлари, барча меҳнаткашлари номидан Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг ленинчи Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига ва Совет ҳукуматига чин кўнглимиздан алангали салом, самимий миннатдорчилик ва фарзандларча садоқат сўзларини изҳор қиламиз.

Совет Иттифоқидаги барча иттифоқдош ва автоном республикалар, автоном область ва миллий округларнинг Халқлар дўстлиги орденлари билан мукофотланиши бузилмас ССР Иттифоқини вужудга келтириш ва мустаҳкамлашда улуғ Ватанимиздаги барча халқларнинг буюк хизматларини тақдирлаш бўлиб, уларнинг социализм ва коммунизм қурилишига, Совет давлатининг иқтисодий, социал-сиёсий ва маданий тараққиётига қўшган ҳиссаларига берилган юксак баҳодир.

Социалистик Ўзбекистон меҳнаткашлари республикага юксак мукофот топширилиши муносабати билан зўр қувонч ва ифтихор туйғуларини изҳор қилганлари ҳолда республика экономикасининг юксалганлиги, халқ фаровонлигининг ошганлиги, бутун маънавий ҳаётимизнинг равнақ топганлиги оғамиз улуғ рус халқи бошчилигидаги барча совет халқларининг биргаликда қилган меҳнати, муқаддас дўстлиги ва қардошларча ўзаро ёрдами натижаси, жонажон Коммунистик партия доно ленинча миллий сиёсати тантанасининг натижаси эканлигини яхши биладилар.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг сўнмас алангаси, барҳаёт Ленин ва у ташкил этган партиянинг даҳоси ўзбек халқининг ўрта аср ва феодализм зулматидан социализм сари, замонавий тараққиёт чўққилари сари босиб ўтган йўлини машъалдек ёритди. Эндиликда Совет Ўзбекистонининг ижодкор кучлари мавж уриб юксалди. Бутун совет халқи каби республика меҳнаткашлари ҳам меҳнат ғайрати ва сиёсий активлиги мисли сиз ўсган бир вазиятда ўз хоҳиш — иродаси ва куч-ғайратларини КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини, тўққизинчи беш йилликнинг улкан планларини муваффақиятли суръатда амалга оширишга сафарбар қилмоқдалар.

Ўзбекистон ишчилар синфи республиканинг индустриал куч-қудратини оширмоқда, коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшмоқда. Қишлоқ меҳнаткашлари бу йил Ватанга 4 миллион 850 минг тонна «оқ олтин» топшириш ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ҳамма планларини бажариш учун фидокорона кураш олиб бормоқдалар. Республика зиёлилари зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар. Бунёдкорлик завқ-шавқи билан тўлиб-тошган Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашлари беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилини янги меҳнат зафарлари билан нишонлашга қатъий қарор бергандирлар.

Ўзбек халқи кишиларнинг тарихда илгари мисли кўрилмаган буюк бирлиги — совет халқига мансублиги билан фахрланади. Ўзбек халқи халқларнинг ленинча дўстлигини тинмай мустаҳкамлаймиз, бу дўстликни кўз қорачиғидек асраймиз, деб қасамёд қилади. Ўзбекистон партия ташкилоти ўзининг кўп қиррали бутун фаолиятини меҳнаткашларни СССР халқларининг бузилмас қардошлиги руҳида, ҳаётбахш совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм руҳида тарбиялашга қаратиб келди ва бундан буён ҳам шундай қилаверади.

Биз доим зўр эътибор бериб оталарча ғамхўрлик қилаётганлиги учун, совет кишиларининг тинч бунёдкорлик меҳнати йўлида қулай шарт-шароитларни таъминлаб бераётганлиги учун жонажон партиямиздан астойдил ва самимий миннатдормиз.

Ўзбекистон меҳнаткашлари Коммунистик партия ва Совет давлатининг изчил синфий, интернационалистик ташқи сиёсий йўлини якдиллик билан маъқулламоқдалар, улуғ Тинчлик программасини изчиллик билан амалга ошираётган КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюроси ва партиямиз Марказий Комитети Бош секретари шахсан ўртоқ Л. И. Брежневнинг ҳормай-толмай бажараётган ишларини тўла-тўкис қўллаб-қувватламоқдалар.

Республика коммунистлари ва барча меҳнаткашлари содиқ марксчи-ленинчи, тинчлик ва халқлар дўстлигининг толмас байроқдори ўртоқ Леонид Ильич Брежнев бутун ер юзида инсониятнинг социал тараққиёти ва меҳнат аҳлининг бахт-саодати учун курашувчиларнинг биринчи сафларида бораётганлиги билан фахрланадилар ва қувонадилар. Биз ўртоқ Л. И. Брежневнинг партия ва Совет давлатининг тинчликсевар ташқи сиёсатини ижодий ташаббус ва зўр ғайрат билан, принципиаллик ва дипломатик маҳорат билан амалга ошираётганлигидан хурсандмиз.

Социалистик мамлакатлар билан қардошларча дўстликни мустаҳкамлаш соҳасида ҳамиша ҳормай-толмай бажарилаётган ишлар, Совет Иттифоқининг Франция, ГФР ва Америка Қўшма Штатлари каби давлатлар билан муносабатларида партия Марказий Комитети ўртоқ Брежневнинг раҳбарлигида ва унинг жуда актив шахсий иштироки билан амалга оширилган тарихий бурилиш—буларнинг ҳаммаси мамлакатимизнинг тинчликсевар социалистик ташқи сиёсати соҳасидаги энг муҳим ишлар бўлиб, совет кишилари ва жаҳондаги барча халқлар уларни қизғин маъқулладилар.

Леонид Ильич Брежневга «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофоти берилганлиги унинг тинчлик учун курашдаги буюк хизматларини бутун халқ тақдирлаганлигини ёрқин ифода этади.

Ўртоқ Л. И. Брежневга Болгария Халқ Республикасининг Қаҳрамони фахрий унвонининг берилганлиги катта сиёсий аҳамиятга молик воқеа бўлиб, жаҳон жамоатчилиги буни маъқуллади. Бу мукофот партиямизга ва халқимизга самимий ҳурмат ва ишонч рамзи ўртоқ Л. И. Брежневнинг олижаноб ва самарали фаолиятига берилган жуда юксак баҳо бўлди.

Ватаннинг юксак мукофоти республикамизга топширилган тантанали ва унутилмас бир пайтда биз Ватанимизнинг қудратини мустаҳкамлаш тўғрисида, барча социалистик республикаларни яшнатиш тўғрисида, совет кишиларининг фаровонлиги ва бахт-саодати тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилаётганликлари учун жонажон Коммунистик партияга, унинг жанговар штаби — ўртоқ Леонид Ильич Брежнев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитетга самимий ташаккуримизни яна бир марта изҳор қиламиз.

Совет Ўзбекистонининг ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлари ва меҳнаткаш зиёлилари жонажон Совет Иттифоқи Коммунистик партияси теварагида ўз сафларимизни янада маҳкам жипслаштирамиз, деб тантанали қасамёд қиладилар, КПСС Марказий Комитетини, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматини ишонтириб, уч орденли Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг меҳнаткашлари коммунизм тантанаси йўлида КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини бажариш учун бундан буён ҳам куч-ғайратларини аямай меҳнат қиладилар, деб ваъда берадилар.

Яшасин тинчлик ва халқлар дўстлиги таянчи — улуғ ва бузилмас Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи!

Улуғ Ленин партияси, барча ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси — Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига шон-шарафлар!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг республикага Халқлар дўстлиги ордени топширилишига бағишланган тантанали қўшма мажлиси

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

(Боши 1-бетда).

Босиб ўтилган йўлга назар ташлар эканмиз, Ўрта Осиё халқлари Улуғ Октябрь социалистик революцияси ва социализм ғалабаси натижасида ўзларининг ижтимоий ривожланишларида тарихий йўлни сакраб ўтдилар, деб айтишга ҳамма асослар бор.

Қўшни қардош республикалар каби Ўзбекистоннинг бугунги воқелиги, унинг ўтмишдан бутунлай фарқ қилиб турганлиги сизларнинг ҳузурингизга чет эллардан келаётган кўпгина арбобларда Совет ҳокимияти йиллари мобайнида Ўрта Осиёда қилинган ишларнинг ўзи мўжиза деган фикрни туғдирмоқда.

Табиатда ҳеч қандай мўжиза бўлмаслиги турган гап. Лекин қилинган ишлар бундай таърифланаётганлиги тўлқинланаётган ҳиссиётдан келиб чиқаётганлигини, бу таъриф ҳаммамиз қилган ишларнинг миқёсини ёрқин акс эттираётганлигини тушуниб турибмиз.

Совет Ўрта Осиёси гуллаб-яшнаганлиги, унинг тез суръатлар билан олға бораётганлиги шонли Коммунистик партиямиз ленинча миллий сиёсатининг бевосита натижасидир. Бу сиёсат интернационализм принципларига асосланган: у ўзини озод қилиш билан бирга барча мазлум халқ оммасини ҳам озод қилаётган ишчилар синфининг тарихий бурчи конкрет ишларда мужассамланаётганлигини кўрсатувчи ёрқин намунадир. Бу сиёсат Шарқ революцион оммасининг мустақил тарихий яратувчилик билан шуғулланиш учун жуда катта имкониятлари борлигини ва бу бунёдкорлик тўла-тўкис ишга солиниши учун ҳамма чораларни кўраётганлигини тушунишимиздан келиб чиқди ва муттасил келиб чиқмоқда.

Октябрь революциясининг биринчи кунларидан бошлаб большевикларнинг миллий сиёсати қизғин бирдамлик ва маънавий мададкорликни реал ва ҳар томонлама қардошларча ёрдамлашиш билан узвий равишда қўшиб, ўзида мужассамлаштирди. Мамлакатимизнинг ҳамма районлари, жумладан интервенция ва граждан уруши йилларида оғир вайронгарчиликка учраган марказий районлар ҳам катта капитал маблағларга, ўқимишли ва малакали кадрларга муҳтож эди. Бинобарин Совет ҳокимияти миллий чекка ўлкалар деб аталган районларни тезроқ тараққий эттириш йўлини тутди. Шу боисдан бу ишга рус халқи жуда катта ҳисса қўшди, нимаики топса шунинг ҳаммасини ўзининг Ўрта Осиёдаги қардошлари билан беғараз баҳам кўрди. (Давомли қарсаклар).

Социалистик қурилиш йилларида бутун совет мамлакати бир жон бир тан бўлиб Ўрта Осиёни ҳар томонлама юксалтиришга киришди. Бу ерда биринчи Бутуниттифоқ қурилишлари, Турксиб — Катта Фарғона канали, Тошкент тўқимачилик комбинати ва бошқа кўпгина қурилишлар авж олдириб юборилди. Мамлакатимизнинг марказидан бу ерга кўп миқдорда маблағ, камёб машиналар ва ускуналар, бутун-бутун корхоналар юбориб турилди.

Партия Ўрта Осиёда социализм қурилиши ишига ўзининг энг қимматли капиталини — энг яхши ходимларининг меҳнатини, талантини, эҳтиросини сарфлади. Партиямиз ўз сафларидан, меҳнаткашлар оммаси орасидан минг-минглаб қобилиятли ташкилотчиларни, янгиликни ҳис қиладиган кишиларни топиб, ишга солди. Халқ оммаси ўрта аср уйқусидан уйғониб, ўзгаришлар қилиш зарурлигини англаб, ўз тақдирининг хўжайини бўлиб қолди.

Совет ҳокимияти учун биринчи бўлиб курашганларни, сизларнинг ерингизда социалистик ўзгаришларни бошлаб берганларни, Ленин партияси тарбиялаб етиштирган кишиларни —Н. Тўрақулов, К. Отабоев, А. Икромов, Ф. Хўжаев, И. Охунбобоев ва бошқа кўпгина ўртоқларни бугун биз миннатдорчилик ва ҳурмат билан эсга олмоқдамиз. М. В. Фрунзе, Г. К. Орджоникидзе, В. В. Куйбишев, Я. Э. Рудзутак, И. Варейкис ўртоқлар Ўрта Осиёда улар билан бир сафда туриб ишладилар. Бу ўртоқларнинг номлари миннатдор халқимизнинг хотирасида авайлаб сақланмоқда. Улар ўз ерида янги ижтимоий муносабатларни вужудга келтиришга, социализмни барқарор қилишга астойдил ва зўр ғайрат билан интилаётган халқ оммасига бошчилик қилдилар.

Коммунистлар ўзбеклар диёрида мактаблар очдилар, она тилида китоблар, журналлар, газеталар нашр этишни йўлга қўйдилар, медицина пунктлари ва касалхоналар қурдилар, деҳқонларни, батракларни, барча меҳнаткашларни янгича дунёқараш билан қуроллантирдилар, социалистик ғоялар учун курашга руҳлантиравердилар. Бу ғоят мураккаб, айтишим мумкинки, нозик, шу билан бирга олийжаноб иш эди. Бу ишни амалга оширишда ўтмишдан қолган талайгина хурофотларни ва нотўғри фикрларни енгишга тўғри келди. Бу иш матонатли бўлишни, мардлик, қатъият билан ишлашни талаб қилаверди, чунки бу ишни амалга ошириш давомида душман синфий кучлар қаршилигини синдиришга ҳам тўғри келди. Ўтган ўн йиллар мобайнида партия ўзбеклар диёрида том маънодаги ленинча маданий революцияни амалга оширди.

Партия бажарган жуда катта ишнинг, миллионлаб ишчилар ва колхозчилар, олимлар ва маданият арбоблари қилган фидокорона меҳнатнинг самараларини Ўзбекистоннинг бугунги равнақида фахрланиб кўриб турибмиз. Сизларнинг ҳашаматли шаҳарларингизни, замонавий заводларингиз ва фабрикаларингизни, эъзозлаб парвариш қилинган далаларингизни ва яшнаб турган боғларингизни кўрган кишининг кўнгли қувонади. (Қарсаклар).

Саноатнинг юздан кўпроқ тармоқлари, шу жумладан машинасозлик, кончилик, металлургия, газ, нефть, кўмир қазиб чиқариш, химия, радиотехника, электроника, ип-газлама ва шойи газламалар ишлаб чиқариш, бунинг устига яна олтин чиқариш сингари тармоқлар ҳозирги Ўзбекистоннинг индустриал қиёфасини кўрсатиб турибди. Республиканинг эҳтиёжларига ҳам, шунингдек умуман Советлар мамлакатининг манфаатларига жавоб бераётган кўп тармоқли халқ хўжалик комплекси бўлган қишлоқ хўжалиги тез суръатлар билан тўхтовсиз ривожланмоқда.

Ўзбекистон социализм шароитида юксалиб бораётганлиги жуда катта ижтимоий-сиёсий аҳамиятга эга. Республикада малакали саноат ишчиларининг бир ярим миллион кишилик отряди вужудга келди. Ишчилар синфи — социалистик Ўзбекистоннинг суянган тоғидир, коммунистик қурилишда партия йўлини актив ўтказувчи кучдир, колхозчи деҳқонларнинг ишончли иттифоқчиси ва таянчидир. Ўзбекистоннинг илғор ишчилари орасида турли миллатларнинг вакиллари бор. Бу илғор ишчиларнинг муваффақиятлари бутун мамлакатга маълум. Металлург Саид Нуриддинов, скреперчи Мирзарайим Жумабоев, экскаваторчилар бригадири Ҳожи Алиқулов, расточник Борис Ефремов, экскаваторчи Михаил Нарушев, тўқувчилардан Ойша Абдураҳмонова, Лидия Казанцева, Евгения Губина, Белла Стадниченко ва бошқа жуда кўп пешқадамларнинг номлари кенг кўпчиликка танилган (Қарсаклар). Республиканинг минг-минглаб меҳнатчилари уларга тенглашишга ҳаракат қилмоқдалар. Улар эришган чўққилар бутун ўзбек ишчилар синфи эгаллаши лозим бўлган чўққилардир, ўзбек ишчилар синфи бу чўққиларга албатта эришади, бунга аминмиз! (Қарсаклар).

Ҳар бир совет республикаси совет экономикасини ривожлантиришда ўзининг алоҳида ўрнига эга. Ўзбекистоннинг умумиттифоқ бойлигига қўшаётган ҳиссаси унинг етиштираётган пахтаси билан белгиланади. Хўжаликнинг бошқа тармоқлари аҳамиятини асло камситмоқчи эмасман, албатта. Лекин республика миқёсида ҳам, умумиттифоқ миқёсида ҳам Ўзбекистон пахтаси айниқса катта роль ўйнайди.

Совет кишилари Ўзбекистоннинг меҳнатига баҳо бераётганларида унинг серғайрат ва моҳир пахтакорларини ҳар доим яхши сўзлар билан эсга оладилар. Мўл ҳосил етиштириб, уни териб олиш учун пахтакор нақадар қаттиқ меҳнат қилаётганлигини, ўз ишига нечоғлик кўп меҳр қўйганлигини биламиз. Бугун партия-хўжалик активи бўлиб ўтди. Йиғилишда пахтани «оқ олтин» деб гапирганларида, мен «оқ олтин»ни олтин қўллар яратган деб илова қилдим! (Гулдурос, давомли қарсаклар). Пахта далаларининг усталари Ҳафиз Полвонов, Мамажон Дадажонов, Турсуной Охунова, Шоймардон Қудратов, Светлана Продан, Мария Ковалева, Энвер Алиев, Жавод Кўчиев ва бошқа кўпгина азаматлар ўзларининг шавкатли меҳнатлари билан мамлакатимизда муносиб шуҳрат қозондилар. (Давомли қарсаклар).

Бултур республикангиз пахтанинг ҳар бир гектаридан ўрта ҳисобда 28 центнерга етказиб ҳосил олди ва давлатга 4,7 миллион тонна пахта топшириб, план топшириғини ҳам, ўзининг социалистик мажбуриятларини ҳам анча ортиғи билан бажарди. Демак, сизлар мамлакатда тайёрланган пахтанинг учдан икки қисмини бердингиз. (Қарсаклар). Совет пахтасини етиштирувчи асосий республика бўлган Ўзбекистоннинг ҳиссаси туфайли пахта етиштиришда 1970 йилдаёқ жаҳонда биринчи ўринга чиқиб олдик. Бу ҳақда нима дейиш мумкин? Бу ажойиб муваффақият бўлди, азиз ўртоқлар!

Бу залда сизларнинг қўшниларингиз ва дўстларингиз — бошқа пахтакор республикаларнинг — Озарбайжон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон ва Қозоғистоннинг вакиллари ўтиришибди. Шу республикалардаги Коммунистик партиялар Марказий Комитетларининг биринчи секретарлари, совет ва хўжалик раҳбарлари, донгдор пахтакорлар ҳам шу ерда ўтиришибди. Бугун уларнинг ҳаммаси мамлакатимиздаги пахтакор районлар партия-хўжалик активлари йиғилишида қатнашдилар. Шу йиғилишда халқ хўжалик планининг бажарилиш якунлари ва социалистик мусобақа қандай бораётганлиги муҳокама қилинди.

КПСС Марказий Комитети совет пахтакорларининг меҳнатини юксак даражада қадрламоқда. Кейинги йилларда Ўзбекистон ва бошқа пахтакор республикалар меҳнаткашлари деҳқончилик маданиятини яхшилаш, ҳосилдорликни кўпайтириш ва барқарор мўл ҳосил олиш борасида жуда катта иш қилдилар. Улар бултур оширилган мажбуриятлар олиб, уни шараф билан бажардилар. Лекин улар ўз ишларига меҳр-муҳаббат қўйган, бутун совет халқи олдидаги ўз бурчини яхши билган кишилар бўлганликлари учун мана шу эришилган натижалар билан қаноатланиб қолмадилар.

Бугун мен, эслатиб ўтганимдек мамлакатимиздаги олтита пахтакор республика партия-хўжалик активлари йиғилишида қатнашдим. Мамлакатга «оқ олтин» бераётган Ўзбекистон ва бошқа республикаларнинг вакиллари ўз имкониятларини яна бир марта ҳисоблаб чиқиб, шу йиғилишда янги, оширилган социалистик мажбуриятлар олишди. Ўзбекистон давлатга 4 миллион 850 минг тонна пахта сотиш мажбуриятини олди (гулдурос, давомли қарсаклар). Ўртоқ Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари, Олий Совет депутатлари ва республиканинг бошқа раҳбар арбоблари бу мажбуриятларни астойдил қўллаб-қувватлаётганликларидан мен жуда хурсандман. (Гулдурос, давомли қарсаклар). Туркманистон давлатга 945 минг тонна (гулдурос қарсаклар), Тожикистон 775 минг тонна (гулдурос қарсаклар), Озарбайжоннинг илгариги раҳбарлари яқиндагина пахтага қарши кайфият вужудга келтирган Озарбайжон бу ишни юксак даражага кўтариб, энди ўз зиммасига яхши мажбурият: 450 минг тонна пахта сотиш мажбуриятини олади (гулдурос қарсаклар), менга қадрдон Қозоғистон 300 минг тонна пахта сотиш мажбуриятини олади. Бунинг устига шуни ҳам эсда тутиш керакки, қозоғистонликлар давлатга камида 1 миллиард пуд ғалла бериш мажбуриятини олдилар! (Гулдурос, давомли қарсаклар). Қўшни Қирғизистон ҳам 200 минг тонна пахта етказиб бериш ҳақида яхши мажбурият олди (гулдурос қарсаклар). Демак, бу йил мамлакатимиз 7 миллион 520 минг тонна, яъни ҳозиргача бўлмаган рекорд миқдорда пахта олади, ўртоқлар! Партиямиз Марказий Комитети бу мажбуриятларни табриклайди. Марказий Комитет пленумларининг қарорларида белгилаб берилган, сўнгра партия XXIII ва XXIV съездларининг қарорларида мустаҳкамланиб, ривожлантирилган партия сиёсати тўхтовсиз кўпайиб бораётган муттасил мўл ҳосил тарихасида ўз самараларини бераётганлиги мана шу рақамларда яққол кўриниб турибди. Бу йўл, ўртоқлар, бирдан-бир тўғри йўл, бирдан-бир тўғри сиёсат эканлигини турмушнинг ўзи исботлаб бермоқда. (Давомли қарсаклар). Совет пахтачилиги юксалмоқда, дадил қадамлар билан олға ривожланмоқда. Мамлакатимиз халқимиз учун зарур бўлган мана шу ғоят қимматли хом ашёни йилдан-йилга тобора кўпроқ миқдорда олаверади.

Ўзбекистон, Туркманистон, Тожикистон, Озарбайжон, Қозоғистон ва Қирғизистоннинг меҳнатчи пахтакорлари ўз зиммаларига олган мажбуриятларини муваффақиятли бажариш учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўрадилар, деб ишонч билдиришга рухсат этгайсиз. (Гулдурос, давомли қарсаклар). Пахта далаларимизнинг меҳнатчиларига шон-шарафлар бўлсин! (Гулдурос, давомли қарсаклар).

Совет ҳокимияти йиллари мобайнида Ўзбекистоннинг маданий ҳаёти мисли кўрилмаган даражада гуллаб-яшнади. Қадимий ўзбек маданиятининг шонли инсонпарварлик традициялари социалистик идеаллар ва интилишлар билан бойиб, янги ҳаёт касб этди, деса бўлади.

Анча узоқ ўтмишда бўлиб ўтган бир воқеани бугун эслатиб ўтиш ўринли бўлади. Граждан уруши ҳали давом этиб турган 1920 йилда В. И. Лениннинг ташаббуси билан «илм-фан поезди» Москвадан Тошкентга жўнатилди. Рус олимларининг катта группаси кутубхона, лабораториялар учун асбобларни ва реактивларни ўзлари билан олиб келишди. Улар бу ерда, Тошкентда Ўрта Осиёда биринчи университет барпо қилишга ёрдам беришди. Ҳозир бу университет Владимир Ильич Ленин номи билан юритилади. (Гулдурос қарсаклар).

Шундан бери Совет Ўзбекистонининг маданияти ва фани катта шонли йўлни босиб ўтди. Мана шу байрам кунида биз олимларингиз — академиклар Владимир Петрович Шчеглов, Владимир Иванович Попов, Обид Содиқов, Собир Юнусов, ёзувчи Комил Яшин ва шоира Зулфия, композитор Мухтор Ашрафий ва кинорежиссёр Комил Ёрматов, СССР халқ артистлари Сора Эшонтўраева, Галина Загурская, Шукур Бурхонов ва бошқа жуда-жуда кўп кишиларнинг номларини ҳурмат билан тилга оламиз. Социалистик фанингиз ва маданиятингизнинг мана шу атоқли намояндалари ўз ижодлари билан умумхалқ таҳсинига сазовор бўлмоқдалар. (Қарсаклар).

Ўзбекистоннинг чуқур ва кўп қиррали социал муваффақиятларига баҳо берар эканмиз, хотин-қизлар озод қилинганлиги тўғрисида алоҳида гапириб ўтмаслик мумкин эмас. Социалистик йўналишнинг илк идеологларидан бири бўлган Шарль Фурье, цивилизациянинг ривожланиш даражаси аёлларнинг жамиятда тутган мавқеи билан белгиланади, деб ҳақ гапни айтган эди. Маълумки, бу ерда Шарқда хотин-қизлар айниқса забун ва ҳуқуқсиз эди. Шу сабабли биз бугунги кунда ўзбек хотин-қизлари коммунизм қурилишида актив қатнашаётганликларини, улар орасидан ўнлаб ва юзлаб Меҳнат Қаҳрамонлари, муаллимлар, врачлар, кўзга кўринган олимлар ва маданият арбоблари етишиб чиққанлигини катта муваффақият деб ҳаммамиз фахрланиб қайд қилиб ўтамиз. (Қарсаклар).

Сиз, азиз опа-сингилларимизга қилаётган меҳнатларингиз учун, болаларга оналарча меҳрибонлигингиз учун, жамиятимиз ҳаётида сиз қилаётган барча порлоқ ва олижаноб ишлар учун қизғин ташаккур айтаман! (Давомли қарсаклар).

Ўртоқлар! Ҳозирги вақтда бутун совет халқи КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошириш йўлида қизғин ишлаб турибди. 1974 ва 1975 йилларнинг планларини тўлдириш учун мустаҳкам шарт-шароит яратилиши беш йиллик учинчи, ҳал қилувчи йилининг топшириқлари муваффақиятли бажарилишига боғлиқ. Муваффақиятларимиз бор, бўлганда ҳам оз эмас. Лекин шу муваффақиятларимизни санаб чиқишга эмас балки камчиликларни, нуқсонларни хуллас бизнинг олға боришимизга озми-кўпми тўсқин бўлиб турган нарсаларнинг ҳаммасини тугатишга диққат эътиборимизни қаратсак тўғри бўлур эди, деб ўйлайман.

Шу муносабат билан бутун халқ хўжалигимизнинг муваффақиятли ишлаши учун принципиал аҳамиятга эга бўлган бир масалага тўхталиб ўтишга ижозат бергайсиз. Мен меҳнатга муносабат масаласини, меҳнат интизоми масаласини назарда тутаяпман.

Социализм — тарихда маълум бўлган жамики ижтимоий тузумлар орасида энг инсонпарвар, энг демократик ижтимоий тузумдир. У моддий ва маънавий бойликларнинг ҳаммасини инсонга, унинг ривожланишига, унинг бахт-саодатига кенг равишда хизмат қилдиради. Жамият ва давлатнинг инсонга ғамхўрлиги — буюк социал ғалабадирки, биз, совет кишилари бу билан ҳақли равишда фахрланамиз. Партиямизнинг XXIV съезди белгилаб берган сиёсати совет кишиларининг фаровонлик ва маданият даражасини муттасил ошираверишни энг асосий вазифа қилиб қўйди.

Шу мақсадларга эришишнинг тўғри йўли меҳнат, меҳнат ва яна меҳнатдир, ўз қўли билан бахтли ҳаёт қураётган совет кишиларининг завқланиб, моҳирлик билан қилаётган, яхши ташкил этилган меҳнатидир. Инсон —жамиятга, жамият — инсонга хизмат қилади. Социализм шароитида шахс билан жамият ўзаро муносабатларининг характери ана шундай. Меҳнат қилиш — ҳаётимизнинг асосий қонуни, ҳар бир совет оиласи, ҳар бир совет кишиси фаровонлигининг туб шарти.

Князлар ва баронлар деган дабдабали унвонларни мерос тариқасида олган кишиларни, катта ер эгалари бўлган очкўз магнатларни, бойлар ва помешчикларни, ҳамёни катталарни, ўзгалар меҳнати ҳисобига бойиган банкирлар ва саноатчиларни — мана шуларни эксплуататорлар жамияти донгдор кишилар деб ҳисоблайди. Бизнинг донгдор кишилар эса меҳнат илғорлари, ишлаб чиқариш новаторлари, қайси участкада ишлаётганлигидан қатъий назар ўз ишининг миришкорлари бўлган кишилардир. Меҳнат қаҳрамонларига иззат ва ҳурмат, уларнинг муваффақиятларига тенглашиш — совет воқелигининг ҳаммамиз учун одат тусига кириб қолган нормасидир. (Қарсаклар).

Ўртоқлар, мамлакатимизда социалистик қурилиш эндигина бошланиб келаётган пайтда Владимир Ильич Ленин касаба союзлари съездида сўзлаш учун тайёрланган нутқида: «Меҳнат интизоми, меҳнат унумдорлигини ошириш, меҳнатни ташкил этиш, озиқ-овқат маҳсулотлари миқдорини кўпайтириш, ландовурлик ва бюрократизм билан шафқатсиз кураш»ни партия ички сиёсатининг марказий вазифаси деб таърифлаган эди. (Асарлар тўла тўплами, 43-том, 402-бет). Ленин ғалабанинг гарови мана шунда, деб уқтириб ўтган эди.

Шуни очиқ айтиш мумкинки, ўртоқлар, бугунги кун шароитида ҳам Лениннинг мана шу кўрсатмалари ўзининг актуаллиги ва кучини ҳануз сақлаб турибди. Пухта, бир маромда ишлашни ташкил этишда, меҳнат интизомини таъминлашда мумкин ва зарур бўлган нарсаларнинг ҳаммаси ҳали тўла равишда қилингани йўқ. Буни кўрмаслик мумкин эмас. Баъзи корхоналарда, колхозлар, совхозлар, муассасаларда меҳнат интизоми оқсаётганлигини, ўзининг бевосита меҳнат бурчига парвосизлик билан қараётган кишилар, ҳали ҳам борлигини кўриб туриб, бундан кўз юмушга ҳаққимиз йўқ. Бундай ҳоллар билан жуда кескин кураш олиб бориш зарур. Меҳнат шарафини авайлаб асраш керак, буни унутиб қўяётганлардан эса жуда қаттиқ талаб қилиш лозим. Партия ташкилотлари, совет органлари, касаба союзлари, комсомол бу тўғрида доимий ғамхўрлик қилишлари керак.

Меҳнат интизомини ошириш билан алоқадор масалаларнинг ҳаммасига ҳар доим диққат ва эътибор бериб туришимиз, бу жуда муҳим проблемага заррача бўлса ҳам расмиятчилик билан қарашга йўл қўймаслигимиз керак, ўртоқлар. Илғор техника билан қуролланган ҳозирги даврдаги ижтимоий ишлаб чиқаришда меҳнат интизомининг роли айниқса ошиб кетди. Бекор туриб қолишларнинг ўзи, ҳалол ишламаслик ва хатоларга йўл қўйишнинг ўзи ҳозирги вақтда анча қимматга тушаётир. Айтайлик, кетмон билан ишлаётган кишининг ярим соат бекор туриб қолиши бошқа-ю, қудратли экскаватор, комбайн, башняли кран билан қуролланган кишининг ярим соат бекор туриб қолиши бутунлай бошқа.

Маълумки, капиталистик меҳнат интизоми одамларнинг ишсиз бўлиб қолишдан қўрқишига, социал ҳуқуқсизликка асослангандир. Ишсизликни ва социал ҳуқуқсизликни биз аллақачон тугатганмиз. Онгли интизом бизнинг идеалимиз. Бундай онгли интизом ишга жонкуяр бўлишни ҳам, ижодий зийракликни ҳам, меҳнаткашларнинг ташаббускорлиги учун кенг майдон очиб беришни ҳам тақозо қилади.

Шу билан бирга, шундай қилиш керакки, иш шароитининг ўзи интизомни мустаҳкамлашга ёрдам берадиган бўлсин. Бу эса, планлаштиришни, бошқаришни, меҳнатни ташкил этишни муттасил яхшилаб боришни талаб қилади. Интизомни оширишга ва меҳнат унумдорлигини ўстиришга ёрдам берадиган моддий ва маънавий рағбатлантириш системасини ривожлантира бериш ва такомиллаштириш меҳнатга ҳалол ва ижодий муносабатда бўлишни тарбиялаш мақсадида системали равишда ғоявий-сиёсий иш олиб бориш лозим. Ишонтириш кор қилмай қолган ҳолларда эса, ашаддий ишёқмасларга, брак қилувчиларга, ичкиликбозларга, меҳнат интизомини бузувчиларга қарши кескин чоралар кўриш керак. Шундай қилиш тўғри бўлади, жамиятимизнинг, бутун халқимизнинг манфаатлари шуни талаб қилади. Буни барча соф виждонли меҳнатчилар маъқуллайдилар. (Қарсаклар).

Бу ерда биз, ўртоқлар, мана шу вазифаларни ҳал этишда меҳнат коллективи ўйнаши лозим бўлган роль тўғрисида гапириб ўтмасак бўлмайди. Коллективнинг фикри, коллективнинг шу коллективдаги кишига таъсир ўтказиши кўпинча ҳар қандай расмий қарорлардан кўра кўпроқ натижа бериши мумкин. Биз беш йилликнинг иккинчи ярмида дастлабки икки ярим йил ичида қилинганига қараганда тағин ҳам кўпроқ ҳажмдаги ишларни бажаришимиз керак. Меҳнат интизомини ошириш ижтимоий бойликни кўпайтиришнинг шундай бир резервидирки, бу капитал маблағлар сарфлашни талаб қилмайди-ю, аммо катта ва тез самара бериши мумкин.

Ўртоқлар! Партия XXIV съездининг қарорларини амалга оширишда совет халқи қилаётган катта ишларни кўриб бутун мамлакатимиз билан бирга Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам фахрланмоқдалар. Совет Иттифоқимиз битта ва яхлит организм тариқасида иқтисодий, маданий, социал жиҳатдан ривожланиб бормоқда, совет халқларининг дўстлиги, ҳамкорлиги ва ўзаро ёрдамлашуви эса бизнинг ажойиб мамлакатимизни тараққий эттирувчи қудратли омилга айланди. (Гулдурос қарсаклар).

Бундан буён ҳам Ўзбекистон Совет давлатининг қудратини мустаҳкамлашга, барча республикаларнинг, Ватанимиздаги барча миллатлар ва элатларнинг бирлигини ва қардошлигини мустаҳкамлашга қўшаётган ҳиссасини янада кўпайтиради, деб қатъий ишонч билдиришга рухсат этгайсиз. (Давомли қарсаклар).

Бугун биз шуни айтишимиз мумкинки, Совет Иттифоқининг ва бутун социалистик ҳамдўстликнинг қуввати ва халқаро нуфузи ўсиб бораётганлиги, актив ташқи сиёсатимиз, тинчликсевар кучларнинг ҳаракатлари туфайли кескинликни юмшатиш иши олдинга силжиди, халқлар хавфсизлиги мустаҳкамланди. Натижада коммунистик ва социалистик қурилиш учун, халқларнинг социал тараққиёти йўлида олиб борилаётган кураш учун халқаро шароит тағин ҳам қулайроқ бўлиб қолди. Бу эса, диққат ва эътиборимизни тинч қурилиш, бунёдкорлик вазифаларини ҳал этишга тобора кўпроқ даражада қаратишимизга имкон беради. Табиийки, биз воқеаларнинг бундай боришидан мамнунмиз.

Биз мустаҳкам тинчлик тарафдоримиз. Бу эса, давлатлар ўртасидаги низоли масалаларни ҳал этиш воситаси тариқасида урушдан воз кечишнинг ўзинигина тақозо қилиб қолмасдан, шу билан бирга, давлатлар ўртасида муайян ҳамжиҳатлик ва ишонч ўрнатилишини, тўла тенглик ва ўзаро манфаатдорлик асосида ҳамкорликни ривожлантиришни ҳам тақозо қилади.

Совет Иттифоқининг капиталистик давлатлар билан, шу жумладан АҚШ, Франция, Германия Федератив Республикаси, Япония сингари йирик капиталистик давлатлар билан муносабатларини ривожлантиришга мана шу нуқтаи назардан қараб иш олиб бормоқдамиз. Агар биз, масалан, Қўшма Штатлар билан муносабатларимиз тўғрисида гапирадиган бўлсак, биз бу муносабатларни яхшилашни планетамиздаги халқаро иқлимни умуман тубдан ўзгартириш жараёнининг узвий таркибий қисми деб ҳисобламоқдамиз. Бу жуда муҳим қисм, лекин бундан, мана шу икки давлат халқаро ишларда қандайдир «фавқулодда» ҳуқуқларга эга ёки жаҳон тақдирини биргалашиб ҳал этишни даъво қилаётирлар, шунинг учун шундай бўлаётир, деган маъно асло келиб чиқмайди. Шундай уйдирмалар Совет Иттифоқи сиёсатининг характерига, бизнинг бутун фикрлаш услубимизга, ҳаттоки халқаро майдондаги воқеаларнинг ҳақиқий боришига ҳам зид бўлиб тушади. Гап бошқа ёқда. Совет Иттифоқи билан АҚШнинг ҳарбий, иқтисодий ва илмий-техникавий потенциаллари сабабли улар ўртасидаги муносабатларнинг ҳолати умуман халқаро вазиятга, хусусан уруш ва тинчлик масалаларининг қандай ҳал этилишига объектив равишда таъсир ўтказаверади.

Кейинги вақтларда Совет Иттифоқи бир қанча капиталистик давлатлар билан бир талай принципиал шартномалар ва катта битимлар тузди. Биз рўй-рост айтишимиз мумкинки, шу шартномалар ва битимларнинг ҳаммаси битта олижаноб ишга, у ҳам бўлса кескинликни юмшатиш, тинчлик ва тинч ҳамкорликни ривожлантириш ишига хизмат қилади. Дарҳақиқат, ўзаро тинч муносабатларнинг принциплари тўғрисида Совет Иттифоқи билан Франция, Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар келишиб шартнома тузсалар, ёки биз Германия Федератив Республикаси билан шартнома тузсак ва бу шартнома Европадаги муҳитни узоқ йиллардан бери заҳарлаб келган кўпгина масалаларни ҳал қилиб берса, мана шунинг ўзи кескинликнинг юмшашига куч бермайдими, ахир? Энг қудратли ва энг хатарли қурол-яроғ турларини ўзаро чеклаш тўғрисида ёки ядро урушининг олдини олиш тўғрисида Совет Иттифоқининг Америка Қўшма Штатлари билан тузган битимлари ялпи тинчлик манфаатларига хизмат қилмайдими, ахир? Бу саволнинг жавоби ўз-ўзидан равшан деб ўйлайман.

Тўғри, тузилган шартномалар қониқарли эмас, чунки бу шартномалар мавжуд проблемаларни охиригача, яъни батамом ва абадий ҳал қилиб бермайди, деган даъволарни баъзан эшитиш мумкин. Ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисида, ядро қуролини тақиқлаш ва йўқ қилиб ташлаш тўғрисида, барча ҳарбий блокларни тарқатиб юбориш тўғрисида дарров келишиб шартнома тузилганида бундай шартномалар жаҳон сиёсатида дарҳақиқат олдинга силжиш бўлур эди, аммо, ҳозир қилинаётган ишларнинг ҳаммаси чала-чулпа чоралардир, деб даъво қилувчилар ҳам бор.

Бундай ёндашишнинг гўллик эканлигига ажабланиш мумкин, холос. Ёппасига ва батамом қуролсизланишга эришилса, шу жумладан, ядро қуроли проблемасини ва ҳарбий блоклар проблемасини ҳам ҳал этишга эришилса яхши бўлур эди, албатта. Шу мақсадга эришиш учун Совет Иттифоқи кўп вақтдан бери ва изчиллик билан курашиб келмоқда. Лекин Ғарбдаги музокарадошларимиз бундай қарорга келишга афсуски, ҳануз тайёр эмаслар. Бас, шундай экан, олма пиш, оғзимга туш, деб ҳеч бир ҳаракат қилмай кутиб ўлтиравериш керакми? Йўқ, «ҳамма нарса бир йўла ҳал этилсин» деган принцип халқаро сиёсатда сира қўл келмайди. Халқаро сиёсатда мавжуд ҳар қандай имкониятдан фойдаланиб, ҳамиша олға боришга интила бериш керак.

Кимки ҳаракатсиз ўтираверса, олға томон гарчи кичикроқ бўлса ҳам реал қадам қўйиш имкониятини қўлдан бериб қўяверса, у тинчлик ишига зарар етказади. Партиямиз, мамлакатимиз Лениннинг «Умумий гаплар, тантанали ваъдалар, дабдабали формулалар мумкин қадар камроқ бўлсин ва ҳақиқатан тинчликка олиб борадиган энг оддий, энг равшан ишлар ва чоралар мумкин қадар кўпроқ бўлсин...» (Асарлар тўла тўплами, 45-том, 241-бет). деган принципига амал қилмоқда. (Давомли қарсаклар).

Кейинги вақтларда қилинган ишлар жаҳондаги вазиятда сезиларли ижобий силжишларга олиб келди. Жумладан, баъзи капиталистик мамлакатлар билан муносабатларимизни ривожлантириш тажрибаси Лениннинг тинч-тотув яшаш принциплари иқтисодий алоқаларни кенгайтиришга олиб борадиган ишончли йўл эканлигини кўрсатиб турибди. Ўз навбатида, катта миқёсдаги ва узоқ вақтга мўлжалланган иқтисодий битимлар мамлакатлар ўртасидаги тинч муносабатларни мустаҳкамлайверади. Албатта, ўзаро манфаатдорликни ҳамда камситишдан холи бўлган ва ҳамма эътироф қилган тенг ҳуқуқли ҳамкорлик қилишни кўзлаб иш қилинадиган бўлса, бу соҳада яна олдинга силжиш бемалол мумкин, деб ҳисоблаймиз.

(Давоми 3-бетда)

ПАХТАКОР РЕСПУБЛИКАЛАР ПАРТИЯ-ХЎЖАЛИК АКТИВИ ЙИҒИЛИШИ

24 сентябрда Тошкентда пахтакор республикалар партия-хўжалик активининг йиғилиши бўлди. Йиғилишда СССРдаги пахтакор республикалар меҳнаткашлари тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. Ҳосилни йиғиб териб олишни ташкил этиш ҳамда келгуси қишлоқ хўжалик йилига тайёрланиш борасидаги кечиктирилмайдиган ишларни ўз вақтида ўтказиш, суғориладиган деҳқончиликни ва чорвачиликни янада юксалтириш масалалари кўриб чиқилди.

Йиғилиш қатнашчилари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневни зўр самимият, гулдурос қарсаклар билан кутиб олишди.

Йиғилиш ишида Қозоғистон, Ўзбекистон, Озарбайжон, Қирғизистон, Тожикистон ва Туркманистон Коммунистик партиялари Марказий Комитетларининг секретарлари, шу республикалар министрлар советларининг раислари ва раис ўринбосарлари, қишлоқ хўжалик министрлари, область партия комитетларининг биринчи секретарлари, Ўзбекистон ССР шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари, саноат, қишлоқ хўжалиги, сув хўжалиги ва тайёрлаш органларининг ходимлари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, ишлаб чиқариш илғорлари қатнашдилар.

Йиғилишда КПСС Марказий Комитетининг аъзолари — СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ўртоқ З. Н. Нуриев, СССР тайёрлаш министри ўртоқ Г. С. Золотухин, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси ўртоқ Г. Э. Цуканов, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси ўртоқ А. М. Александров иштирок этдилар.

Актив йиғилишида қуйидаги ўртоқлар — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Д. А. Кунаев, Озарбайжон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Г. А. Алиев, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Т. У. Усубалиев, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ж. Р. Расулов, Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари М. Н. Ғапуров, Андижон область партия комитетининг биринчи секретари Б. Р. Раҳимов, Ўзбекистон Компартияси Юқори Чирчиқ район комитетининг биринчи секретари И. И. Ладушкин, Сирдарё областидаги «Малик» совхозининг директори М. Е. Красильников, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов сўзга чиқдилар.

Олти қардош республика Компартиялари Марказий Комитетларининг биринчи секретарлари ўз нутқларида республикаларнинг саноатида, қурилиши ва қишлоқ хўжалигида беш йилликнинг учинчи йили халқ хўжалик плани қандай бажарилаётганлиги тўғрисида актив йиғилишига маълумот бердилар, мавжуд камчиликларни қайд қилдилар ва бу камчиликларни тезроқ бартараф қилиш йўллари ҳақида, иқтисодий тараққиётни интенсивлаш истиқболлари ҳақида, ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантириш соҳасидаги актуал вазифалар тўғрисида ўз мулоҳазаларини айтдилар. Улар таъкидлаб ўтганидек, Қозоғистон, Озарбайжон республикалари ва Ўрта Осиё республикаларининг меҳнаткашлари партия Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюроси ва шахсан КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг республикалар халқ хўжалигини ривожлантириш, совет кишиларининг фаровонлигини ошириш тўғрисидаги ғамхўрлигига жавобан зўр ғайрат ва уюшқоқлик билан меҳнат қилиб, давлат планларини ҳамда ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини муваффақиятли суратда тўла ва ошириб бажарадилар.

Мажлис аҳли самимий кутиб олган ўртоқ Л. И. Брежнев йиғилишда катта ва ёрқин нутқ сўзлади. У КПСС Марказий Комитети, Марказий Комитет Сиёсий бюросининг ички ва ташқи сиёсат соҳасидаги фаолиятнинг асосий йўналишлари тўғрисида гапирди.

Ўртоқ Л. И. Брежнев айтдики, мамлакатимизни иқтисодий ва маданий ривожлантиришнинг, совет халқи фаровонлигини юксалтиришнинг КПСС XXIV съезди томонидан ишлаб чиқилган кенг Программаси муваффақиятли суратда амалга оширилмоқда.

Ўртоқ Л. И. Брежнев партия қурилиши масалаларига, мамлакат экономикасини жадал ривожлантириш, совет халқининг турмуш даражасини ошириш масалаларига катта эътибор берди. У меҳнат унумдорлигини янада ошириш ва халқ хўжалигини ривожлантиришнинг бундан буёнги йилларга мўлжалланган планларини муваффақиятли бажармоқ учун шарт-шароит вужудга келтириш соҳасида партия ташкилотларининг, барча меҳнаткашларнинг вазифаларини белгилаб берди.

Леонид Ильич Брежнев Марказий Комитет ва унинг Сиёсий бюроси КПСС XXIV съезди маъқуллаган Тинчлик программасини амалга ошириш борасида қилаётган ишлар тўғрисида, партиямиз ва Совет давлатимизнинг халқаро кескинликни юмшатиш учун олиб бораётган актив кураши тўғрисида, қардош социалистик мамлакатлар билан доимий ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисида батафсил гапирди.

Ўртоқ Брежнев пахтакор республикаларда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини тағин ҳам юксалтиришнинг биринчи навбатдаги вазифаларига тўхталиб ўтди, суғориладиган ерлардан яхшироқ фойдаланиш, пахта, шоли, маккажўхори ҳосилини тағин ҳам кўпроқ ошириш ва стабиллаштириш, сут, гўшт ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун ирригация ҳамда мелиорация борасида кечиктириб бўлмайдиган ишларни ўз вақтида бажариш зарурлигини уқтириб ўтди. Ўртоқ Л. И. Брежнев пахтакор республикаларнинг катта имкониятлари ва резервлари борлигини айтиб, ижтимоий ишлаб чиқаришни янада муваффақиятли ривожлантириш учун бу имкониятлар ва резервлардан тўла фойдаланиш зарурлигини таъкидлади.

Партия-хўжалик активи йиғилишининг қатнашчилари ўртоқ Л. И. Брежневнинг нутқини зўр эътибор билан тингладилар ва бу нутқ давомли қарсаклар билан бир неча бор бўлиниб турди.

Партия-хўжалик активи йиғилишида давлатга пахта сотиш юзасидан янги, оширилган социалистик мажбуриятлар қабул қилинди.

Беш йилликнинг учинчи ҳал қилувчи йилида Ўзбекистон давлатга 4 миллион 850 минг тонна, Туркманистон 945 минг тонна, Тожикистон 775 минг тонна, Озарбайжон 450 минг тонна, Қозоғистон 300 минг тонна ва Қирғизистон 200 минг тонна пахта сотади.

Йиғилиш қатнашчилари мамлакат пахтакорларини социалистик мусобақани кенг авж олдиришга, йиғим-терим ишларини тезроқ тугаллашга ва давлатга пахта, шунингдек бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиш юзасидан олинган юксак социалистик мажбуриятларни шараф билан бажаришга даъват этдилар. Улар КПСС ленинчи Марказий Комитетини, шахсан Леонид Ильич Брежневни ишонтириб, беш йилликнинг учинчи йилини меҳнатда янгидан-янги муваффақиятлар билан тугаллаймиз ва КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини амалга оширишга салмоқли ҳисса қўшамиз, деб айтдилар.

(ТАСС).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг республикага Халқлар дўстлиги ордени топширилишига бағишланган тантанали қўшма мажлиси

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

(Боши 1-, 2-бетда)

Совет Иттифоқи тинч-тотув яшаш принциплари барча қитъалардаги бутун халқаро ҳаётнинг қатъий нормаси бўлиб қолиши кераклигини ҳамма вақт талаб қилиб келди ва ҳозир ҳам талаб қилмоқда.

Менга Осиё тўғрисида бир неча бор гапиришга тўғри келди, шу жумладан яқинда ҳам бу тўғрида гапириб ўтган эдим. Биринчи қарашда бу қитъада ижобий тенденцияларнинг ўзига йўл топаётганлиги Европадагига қараганда унчалик аён эмасдек бўлиб кўриниши мумкин. Лекин Осиёнң аста-секин айланавериб, бу айланишни муқаррар тезлаштираверадиган жуда катта парракка ўхшатиш мумкин. Осиёдаги вазият аста-секин яхшиланмоқда ва бу жараён тинчлик ва тараққиёт ишининг манфаатларини кўзлаб давом этаверишига аминмиз.

Тинчлик, халқларнинг суверенитети ва мустақиллиги учун курашаётган социалистик давлатларнинг конструктив сиёсати Европада бўлгани каби бу қитъада ҳам катта роль ўйнаши мумкин. Совет Иттифоқи, Монголия Халқ Республикаси, Вьетнам Демократик Республикаси, Корея Халқ Демократик Республикаси Осиё қитъасида тинчликни мустаҳкамлашга ва халқаро ҳамкорликни ривожлантиришга катта ҳисса қўшмоқдалар. **(Қарсаклар).**

Осиёнинг тақдирини шакллантиришда Ҳиндистоннинг ўрни, ҳеч шубҳасиз, жуда катта. Биз бу мамлакат билан тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида шартнома тузганмиз. Биз бу Шартномани узоқ вақтга мўлжалланган эзгу, дўстона муносабатларнинг ишончли негизи, деб ҳисоблаймиз. Ҳиндистон бутун жаҳон сиёсатига кўпгина қимматли ҳисса қўшган, ва унинг роли ортаберади, биз бунга аминмиз. Совет — Ҳиндистон дўстлиги йилдан-йилга мустаҳкамлана беради, келгусида бу йўлда мамлакатларимиз халқларига ва ялпи тинчлик ишига катта фойда келтирадиган янги қадамлар қўйилишига ҳеч қандай шак-шубҳа йўқ. **(Қарсаклар).**

Қадимий Афғонистон ёш республика бўлиб қолганидан кейин ҳам бизнинг бу қўшни мамлакат билан яхши муносабатларимизнинг қадимий, ярим асрдан кўпроқ традицияси ҳозирги пайтда тўла равишда сақланиб қолаётганлигидан мамнун эканлигимизни билдирамиз. Биз Афғонистоннинг миллий ва социал тараққиёт йўлида ривожланишида муваффақиятлар тилаймиз. **(Қарсаклар).**

Яқин вақт ичида Япония бош министри Танака жаноблари Москвага визит билан келади. Ҳар иккала томон яхши ният билан иш қилган, ҳар иккала томон бир-бирини тушунишга ва бир-бирининг манфаатларини ҳурматлашга интилган тақдирда, биз бу визит мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни янгидан ривожлантиришни бошлаб берадиган муҳим нуқта бўлиб қолиши мумкин, деб ҳисоблаймиз. Бу эса, бутун дунёдаги сиёсий юмшаш жараёнини ёппасига чуқурлаштириш бўлади демакдир. Маълумки, биз худди мана шундай бўлишига тарафдормиз.

Турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш принципларини изчиллик билан ўтказишда биз шунга асосланиб иш кўрмоқдамизки, бу принциплар, айтайлик, «танлаб олиш» тарзида татбиқ қилиниши мумкин эмас. Бу принциплар ҳам катта, ҳам кичик барча давлатларга татбиқ қилиниши лозим.

Жаҳон сиёсати бир неча давлатнинг монополияси бўлмай қолди, бу сиёсатнинг актив қатнашчилари сафига тортилаётган мамлакатлар тобора кўпаймоқда. Биз буни жуда муҳим ижобий ҳодиса деб ҳисоблаймиз.

Блокларга қўшилмаган мамлакатларнинг яқиндагина Жазоирда тугаган конференцияси бунинг яна бир далилидир.

Қатнашчиларининг сони жиҳатидан энг катта конференцияларнинг бири бўлган мана шу конференцияда бир-бирига ҳеч ўхшамаган катта ва кичик, қадимий ва жуда ёш, давлатларнинг, жаҳоннинг турли ерларида жойлашган давлатларнинг вакиллари иштирок этди. Лекин уларнинг ҳаммаси империализмга қарши, мустамлакачилик ва ирқчиликнинг ҳамма турларига қарши кескин кураш олиб бориш, озодлик, мустақиллик ва тинчлик учун кураш олиб бориш зарур деган умумий хулосага келдилар. **(Қарсаклар).** Ҳеч шубҳа йўқки, бундай позиция, унинг изчиллик билан турмушга татбиқ қилиниши блокларга қўшилмаган мамлакатларнинг жаҳон майдонидаги таъсирини янада ўстиришга ёрдам бераверади. Биз бўлсак, Жазоирда белгилаб берилган антиимпериалистик программага ҳурмат билан қараймиз ва блокларга қўшилмаган мамлакатлар ҳаракатида қатнашувчиларнинг бу программани амалга оширишда муваффақият қозонишларини тилаймиз. **(Қарсаклар).**

Ҳар бир давлатнинг халқаро муносабатларни ривожлантиришдаги роли, авало, шу давлат ўтказаётган сиёсат билан белгиланади. У ёки бу мамлакатнинг жаҳон ишларидаги обрўйи ва нуфузи кўп жиҳатдан мана шунга боғлиқдир. Бошқача қилиб айтганда, мамлакатларнинг бир-биридан сиёсий фарқи уларнинг катта ёки кичик мамлакат бўлиши билан белгиланмайди, балки уларнинг сиёсатдаги ўрнини тинчлик ва тараққиёт сиёсатини агрессия ва реакция сиёсатидан ажратиб турувчи фарқ белгилаб беради.

Тинчликни мустаҳкамлаш учун, тенг ҳуқуқли халқаро ҳамкорлик учун актив кураш позициясида туриб ҳаракат қилаётган, бу ишда конъюнктура манфаатларини ёки тор миллий манфаатларни кўзламай, балки халқаро хавфсизликни ялпи мустаҳкамлаш мақсадини онгли ва принципиал равишда танлаб, шунга амал қилаётган мамлакатларнинг аҳамияти ошиб бормоқда. Лекин, афсуски, ўтказаётган сиёсати аслини олганда халқаро ҳаётдаги ўзгаришларнинг хушҳаво шамолига қарши қаратилган мамлакатлар ҳам бор. Бундай сиёсат уларнинг обрўйини асло оширмайди, албатта, уларнинг халқаро ишлардаги роли эса салбий характерга эга.

Бу гап Хитой Халқ Республикасидек давлатнинг ташқи сиёсатига тўла равишда тааллуқли эканлигини қайд қилиб ўтишга тўғри келади. Унинг раҳбарлари халқаро кескинликни юмшатишга, давлатлар ўртасида, айниқса Европа ва Осиёда тинчликни, хавфсизликни мустаҳкамлашга ҳамда тинч ҳамкорликни ривожлантиришга қарши қаратилган йўлни аввалгидек актив равишда ўтказиб келмоқдалар, баъзан эса, бу йўлда ошкора ҳаракат қилмоқдалар.

Маълумки, яқинда Пекинда Хитой Коммунистик партиясининг X съезди ўтказилди. Жуда махфий равишда ўтказилган ва съезд қандай ишлаганлиги тўғрисида ахборотларнинг кўп қисми ҳозирча номаълум бўлган бу съезднинг аҳамияти тўғрисида бирор узил-кесил хулоса чиқариш учун, эҳтимолки, ҳали вақт келмагандир. Лекин ҳар ҳолда битта масалада ўзгариш рўй бермаганлиги аён: Пекин раҳбарлари ўзларининг ашаддий антисоветизм йўлларини ва халқаро кескинликнинг юмшатилишига қаршилик кўрсатишларини, ақл-идрокка зид равишда, аввалгидек давом эттирмоқдалар. Совет Иттифоқининг Хитойга нисбатан қандайдир агрессив ниятлари бор, ҳатто «Хитойни ютиб юбориш» ниятлари бор, деган ақлга сиғмайдиган бемаъни туҳматларни Пекиндаги раҳбарлар ҳали ҳам Совет Иттифоқи устига ёғдирмоқдалар. Совет Иттифоқига тўнкалаётган бу айбларнинг томомила ёлғонлиги бутун жаҳонда аллақачон аён бўлиб қолган. «Иккита ўта буюк давлат» деган қалбаки гаплар, мамлакатимиз, социалистик жамиятимиз тўғрисида куракда турмайдиган, бемаънилиги ҳаммага равшан ва аён бўлган уйдирмалар ҳали ҳам эшитилиб турибди.

Хитой раҳбарлари қандай мақсадлар билан бундай йўлни ўтказишни давом эттириш зарур деб ҳисоблаётганликларини ўзлари билсалар керак, албатта. Бу ишда, эҳтимол, қандайдир ички сабаблар, ўз мамлакатининг аҳолисини асли бўлмаган «таҳдид» шарпаси билан қўрқитиш истаги роль ўйнаётгандир. Фақат шу нарса равшанки, бошқа мамлакатларнинг назарида бундай позиция Хитойга обрўй бермайди, унга нисбатан ишонч ҳам туғдирмайди, тинчликнинг, социализмнинг ва халқаро озодлик курашининг муштарак манфаатлари нуқтаи назаридан қараганда эса бундай позиция афсусланишга арзийдиган ва зарарли позициядир.

Шу билан бирга, Чжоу Эньлайнинг съездда қилган докладида Пекин раҳбарларининг марксизмга, ленинизмга қарши йўли тасдиқланиб ўтилиши, мамлакатимиз шаънига куракда турмайдиган ҳақоратлар ва туҳматлар қилиниши билан бир қаторда докладда «Хитой билан Совет Иттифоқи ўртасидаги принципиал масалаларга доир низолар икки мамлакатнинг муносабатларини тинч-тотув яшашнинг беш принципи асосида нормаллаштиришга халақит бермаслиги лозим; Хитой билан Совет Иттифоқи ўртасидаги чегара масалалари музокаралар олиб бориш йўли билан, ҳар қандай таҳдидлардан холи шароитда тинч бартараф қилиниши лозим» дейилади.

Бу хусусда нима дейиш мумкин? Хитой томонидан бундай гап айтилаётганлигининг ўзи оқилона гапдай бўлиб кўринади. Совет Иттифоқи, бизнинг Коммунистик партиямиз Хитой билан муносабатларни нормаллаштиришни, ҳаттоки Совет—Хитой дўстлигини тиклашни ҳамиша ва муттасил талаб қилиб келмоқдалар. Биз ғоят аминмизки, бундай қилиш совет халқининг ҳам, хитой халқининг ҳам манфаатларига ҳамда бутун дунёда тинчлик, социализм ва тараққиёт ишининг янада кенгроқ манфаатларига мос бўлиб тушар эди. Совет Иттифоқининг Хитой Халқ Республикасига нисбатан ҳеч қандай территориал даъволари йўқ ва Совет Иттифоқи у билан ўз муносабатларини суверенитетни ҳурматлаш, тенг ҳуқуқлилик, ички ишларга аралашмаслик принциплари негизига қурмоқда.

Пекин раҳбарлари социалистик давлат билан муносабатларида кўпроқ иш қилиш мумкин, деб ҳисобламаётган бўлсалар, биз Хитой Халқ Республикаси билан муносабатларни ҳозирги вақтда тинч-тотув яшаш принциплари асосида ривожлантира беришга тайёр эканлигимизни неча марталаб айтганмиз. Совет Иттифоқи шундай қилишга тайёр эканлигини айтибгина қолмасдан, шу билан бирга, буни куч қўлланмаслик тўғрисида, чегара масалаларини бартараф қилиш тўғрисида, турли соҳалардаги муносабатларни ўзаро манфаатдорлик асосида яхшилаш тўғрисида конкрет ва конструктив таклифлар қилиш билан ҳам ифодаламоқда.

Сизларга шуни маълум қилишим мумкинки, ўртоқлар, яқинда биз Совет Иттифоқи эзгу ниятда эканлигини ва Хитой Халқ Республикаси билан муносабатларни ривожлантириш масаласига ижобий ёндошаётганлигини жуда яққол кўрсатувчи яна бир қадам қўйишга қарор қилдик. Шу йил июнь ойининг ўрталарида КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати Хитой раҳбарларига СССР билан Хитой Халқ Республикаси ўртасида ҳужум қилмаслик тўғрисида шартнома тузишни расмий равишда таклиф қилдилар. Шу шартнома текстида томонлар қуруқликда, денгизда ва ҳавода қурол-яроғларнинг ҳеч бир турини қўлланмаслик ва бир-бирига ҳужум қилмаслик, шунингдек шундай ҳужум қиламиз деб таҳдид солмаслик тўғрисида ўз зиммаларига мажбурият олишлари кераклиги кўрсатиб ўтилди.

Хўш, бу таклифга Хитой томони қандай жавоб берди? Шу нарса характерлидирки, Хитой «совет таҳдиди» остида қолдик деб ҳануз бутун дунёга жар солаётган Хитой Халқ Республикасининг раҳбарлари Совет Иттифоқининг мана шу мутлақо конкрет таклифига ҳатто жавоб беришни ҳам лозим топмади. **(Залда шовқин).**

Бинобарин, тинч-тотув яшаш принциплари асосида муносабатларни нормаллаштириш тўғрисида гапириш яхши, албатта, лекин конкрет ишлар ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Аммо, бошқа мамлакатга туҳматлар қилиш ҳам, унинг ички ишларига аралашиш мақсадида қилинаётган уринишлар ҳам бундай ишлар қаторига кириши мумкин эмаслиги ўз-ўзидан маълум. Биз тинч-тотув яшаш учун бўладиган асосни бу тарзда тушунмаймиз. Хитой Коммунистик партиясининг X съездида муносабатларни нормаллаштириш тўғрисида айтилган сўзлар қуруқ пропаганда ёки ниқобловчи сўзлар бўлмасдан, бирор жиддий аҳамиятга эга бўлса, у ҳолда шу сўзларга яраша тегишли ишлар қилиниши лозим. Фақат реал фактларга асосланиб узил-кесил хулосалар чиқариш мумкин.

Бу ишнинг яна бир жиҳати тўғрисида бир-икки оғиз гапириб ўтмоқчиман. Баъзи жойларда, айниқса кейинги вақтларда айрим сиёсатчилар СССР билан Хитой ўртасидаги муносабатларнинг ҳозирги ғайри нормал ҳолатидан ўзлари учун қандайдир фойда чиқариб олишга, бу ғайри нормал аҳволдан манфаатланиб қолишга уринаётганликлари кўриниб турибдики, бу нарса ҳеч кимга сир эмас. Шундай сиёсатчиларнинг баъзилари Пекиндаги раҳбарларни антисоветизмни тағин ҳам кўпроқ кескинлаштиришга ундамоқдалар, баъзилари Совет—Хитой муносабатларининг яхшиланишидан манфаатдорликларини айтаётган бўлсалар ҳам ,аммо ҳақиқатда эхтиросларни авж олдиришга, келишмовчиликларнинг кескинланишига кўмаклашишга интилмоқдалар.

Биз бундай сиёсатни калтабинлик сиёсати деб ва ҳеч кимга, шу жумладан шундай сиёсатни ўтказишга уринаётганларга ҳам ҳеч бир яхшилик келтириши мумкин эмас, деб ўйлаймиз. Зеро, Совет Иттифоқи билан Хитой ўртасида кескинликнинг кучайиши, улар ўртасида у ёки бу хил можароли вазиятларнинг пайдо бўлиши мана шу икки мамлакат манфаатларигагина эмас, шу билан бирга бошқа давлатларнинг манфаатларига ҳам зарар етказган бўлур эди.

Ҳамма нарса бир-бири билан боғланган, у ёки бу мамлакатларнинг ташқи сиёсий ишлари жаҳоннинг турли қисмларида жуда кўп, баъзан сира кутилмаган оқибатларга олиб келадиган ҳозирги дунёдаги аҳвол мана шунақа.

Хуллас, бундан бир неча ўн йил муқаддам Совет Иттифоқи ўзининг ташқи сиёсатида қаттиқ туриб ҳимоя қилиб келган тезисни: Тинчлик бўлинмайди! **(Қарсаклар).** деган тезисни такрорлашимиз учун ҳар қачонгига қараганда ҳозирги кунда ҳамма асослар бор. Жаҳоннинг бир районида кескинликни юмшатиш ва ҳамкорлик қилиш тарафдоримиз деб эълон қилиб, бошқа бир районида кескинлик ва ишончсизлик учқунларини ловуллатиш мумкин эмас. Силлиқроқ қилиб айтганда, бундай қилиш ақлга тўғри келмайдиган иш бўлади ва ялпи тинчлик манфаатларига, бинобарин эса, барча халқларнинг ҳам манфаатларига мос бўлиб тушмайди.

Ўртоқлар! Тинч-тотув яшаш учун олиб борилаётган курашдагина эмас, шу билан бирга тинч-тотув яшаш негизида бошқа давлатлар билан янги муносабатларни ривожлантиришда ҳам олдимизда жиддий, муҳим вазифалар турибди. Бу—ўзига хос хусусиятларга эга бўлган ва ўзининг талабларини қўяётган вазифалардир.

КПСС Марказий Комитетининг апрель Пленумида айтиб ўтилганидек, бу вазифалар бизнинг экономикамиз халқаро меҳнат тақсимотига тобора кўпроқ қўшилаверишини ҳисобга олиб, хўжалик қурилишимизнинг бир қанча проблемаларига янгича ёндашишни талаб қилади.

Бу вазифалар идеология ишимизни такомиллаштиришни талаб қилади. Чунки икки система мусобақасининг ҳозирги босқичида идеология фронтидаги курашнинг салмоғи тобора ошмоқда.

Ниҳоят, бу вазифалар давлат йўли билан ҳам, партиявий йўл билан ҳам, ижтимоий йўл билан ҳам ташқи сиёсий фаолиятимиздаги активликни ва ташаббускорликни янада ривожлантиришни талаб қилади.

Ўртоқлар! Ички турмушимизнинг ва жаҳондаги воқеаларнинг бутун ривожланиши йўлимиз тўғри йўл эканлигини, Ленин кўрсатиб берган бирдан-бир тўғри йўлдан қатъият билан ва оғишмай олға бораётганлигимизни яққол кўрсатиб турибди. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).** Коммунистик партиянинг сиёсати халқимизнинг туб манфаатларини, фикр ва орзуларини ифодалаётган ва халқимиз тўла равишда маъқуллаб, якдиллик билан қўллаб-қувватлаётган сиёсатдир. Партиямиз халққа садоқат билан хизмат қилмоқда, халқнинг ишончини юксак даражада қадрламоқда, совет кишиларининг бахт-саодати учун зарур бўлган ҳамма ишларни қилмоқда. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Ўрта Осиё республикаларидаги ва бошқа иттифоқдош республикаларимиздаги барча партиялар сингари Ўзбекистон Коммунистик партияси ҳам КПССнинг катта ва жанговар отрядидир. Республикангизнинг ҳозирги ва келажакдаги ҳамма ютуқлари Ўзбекистон Коммунистик партиясининг ғоявий-сиёсий ва ташкилотчилик фаолияти билан чамбарчас боғланган. Республика коммунистларининг қарийб ярим миллион кишилик армияси партиямиз ленинчи Марказий Комитетининг содиқ таянчи бўлиб келди ва бўлиб қола беради. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).** Марказий Комитетимизнинг кучи ва бутун партиямизнинг кучи шундаки, Марказий Комитет сизнинг партия ташкилотларингиз ва бошқа партия ташкилотларининг коммунистларига чексиз ишонади ва ўз навбатида, коммунистларимизнинг ҳаммаси ўзининг ленинчи Марказий Комитетга чексиз содиқдир, бизнинг кучимиз мана шундадир, ўртоқлар! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).** Ўзбекистон Коммунистик партияси, унинг Марказий Комитети ва Марказий Комитет бюроси бундан буён ҳам ўз олдида турган вазифаларни шараф билан бажаришига, улуғ Ленин ишига чексиз садоқатни сақлаб қолишига ғоят аминмиз. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

СССР Олий Совети Президиумининг Фармонини ўқиб эшиттиришга ижозат бергайсиз.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАСИНИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР меҳнаткашларининг ССР Иттифоқини ривожлантириш ва мустаҳкамлашдаги, социалистик миллатлар ва элатлар дўстлигини ва қардошларча ҳамкорлигини мустаҳкамлашдаги катта хизматлари учун, Совет давлатининг иқтисодий, социал-сиёсий ва маданий ривожлантиришга катта ҳисса қўшганликлари учун ҳамда Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг 50 йиллигини нишонлаб Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.

(Гулдурос, давомли қарсаклар, ҳамма ўрнидан туради, Леонид Ильич Брежнев Ўзбекистон ССР байроғига Халқлар дўстлиги орденини қадаб қўяди. КПСС Марказий Комитети шарафига табрик сўзлари, «ура!» хитоблари янграйди).

Сиз, азиз дўстларни ва сизлар орқали Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашларини Ватаннинг олий мукофоти билан чин кўнгилдан яна бир марта қутлашга ва сизларга меҳнатда янги муваффақиятлар, сиҳат-саломатлик ва бахт-саодат тилашга ижозат бергайсиз. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).** Совет халқларининг буюк дўстлигини муқаддас билиб сақлангиз ва янада мустаҳкамлангиз, қардош республикаларнинг бузилмас иттифоқига ҳар доим содиқ бўлингиз!

Яшасин Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси! **(Гулдурос, давомли қарсаклар, ҳамма ўрнидан туради. «Ура!» хитоблари янграйди).**

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи яшасин ва мустаҳкамлансин! **(Гулдурос, давомли қарсаклар, «Ура!» хитоблари).**

Яшасин Ватанимиз ишчилар синфининг, барча меҳнаткашларининг жанговар авангарди, Ленин партияси —Совет Иттифоқи Коммунистик партияси! **(Гулдурос, давомли қарсаклар. Зал гумбазлари остида «ура!» садолари янграйди).**

Улуғ совет халқига шон-шарафлар! **(Гулдурос, давомли қарсаклар бутун зални қамраб олади. Яна «Ура!» садолари янграйди).**

ЎРТОҚ Ш. Р. РАШИДОВ НУТҚИ

Азиз Леонид Ильич!

Азиз ўртоқлар, дўстлар!

Бизлар, мана шу тантанали мажлис иштирокчилари, биз билан бирга Совет Ўзбекистонининг барча меҳнаткашлари кўнглимиз тоғдек кўтарилиб, шундай хурсанд бўлиб турибмизки, буни ифодалаб бериш учун сўз топиш қийин. Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг байроғида эндиликда иккита Ленин ордени билан бир қаторда яна бир юксак мукофот — Халқлар дўстлиги ордени ярқираб турганлигини кўриб, хурсандлигимиз қалбимизга сиғмаяпти.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев республикага мана шу юксак ва фахрли мукофотни топширганлигидан бениҳоя бахтиёрмиз.

Сиз, Леонид Ильич, халқимиз орасида энг азиз, ҳурматли ва ғоят севимли кишисиз. Сизнинг республикага ҳар гал келишингиз Ўзбекистон меҳнаткашларини ниҳоятда хурсанд қилади, ижодий ғайрат ва завқли меҳнат тўлқинини мислсиз кучайтириб юборади. Мана бугун ҳам тантаналаримиз қувончини биз билан бирга баҳам кўраётганингиз учун бутун Ўзбекистон меҳнаткашлари Сизга чуқур миннатдорчилик сўзларини айтмоқдалар.

Бу юксак мукофот учун Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига ва Совет ҳукуматига Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан, тантанали мажлисимизнинг қатнашчилари ва бутун Совет Ўзбекистони меҳнаткашлари номидан самимий ташаккур айтишга ижозат бергайсиз.

Азиз Леонид Ильич! Республика ишчилар синфининг, колхозчи деҳқонларининг, зиёлиларининг, Ўзбекистон Коммунистик партиясининг фаолиятига Сиз ўз нутқингизда юксак баҳо бериб ва қутлаб айтган гапларингиз бизни ниҳоят даражада қувонтирди. Республика меҳнаткашлари тўғрисида айтган илиқ сўзларингиз учун, эзгу истакларингиз учун Сизга катта раҳмат.

1966 йилда ер қимирлаган куннинг эртасигаёқ Сиз, Леонид Ильич партия-хўжалик активларининг йиғилишида гапириб, Тошкент қайта тикланади, у ғагин ҳам кўркам шаҳар бўлиб қолади, бу ишларнинг ҳаммасини сизлар мамлакатимиздаги барча республикалардан келган қардошларингиз билан бирга бажарасиз, деб айтган эдингиз. Тошкентликлар буни ҳеч қачон унутмайдилар. Ҳақиқатан ҳам шундай бўлди. КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг мамлакатимиздаги барча қардош халқларнинг жуда катта ёрдами туфайли, Сиз ўзингиз Ўзбекистон пойтахтини қайта тиклаш ишига шахсан катта эътибор бериб турганлигингиз туфайли Тошкент қисқа вақт ичида зилзила вайронгарчилигини тугатиб, янгидан қад кўтарди. Мана бугун биз янги Тошкентда Сиз, Леонид Ильични зўр хурсандчилик билан табриклаб турибмиз. Янги Тошкент бундан буён халқлар қардошларча дўстлигининг улуғвор монументи бўлиб абадий тураверади.

Пахтакор республикалар партия-хўжалик активининг бугун Тошкентда Сизнинг иштирокингиз билан ўтказилган йиғилиши биз учун жуда катта аҳамиятга эга воқеа бўлди. Партия-хўжалик активи йиғилишида Сиз берган кўрсатмалар ва маслаҳатларни биз жанговар иш программаси деб қабул қилдик. Сизнинг шу кўрсатмаларингиз ва маслаҳатларингиз омманинг активлигини ошириш учун жуда катта далда бўлади, уларни меҳнатда янги шижоатларга руҳлантиради, меҳнаткашларни ҳосил йиғим-терими уюшқоқлик билан ўтказишга ва давлатга пахта сотиш социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажаришга сафарбар қилади.

Ўртоқлар! Ўзбекистон меҳнаткашлари совет халқининг манфаатларини кўзлаб, коммунизм ишининг тантанаси учун КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюроси ва Марказий Комитетнинг Бош секретари шахсан ўртоқ Л. И. Брежнев партиямизнинг ички ва ташқи сиёсатини нақадар толмас ғайрат билан, узоқни олдиндан кўриб ва изчиллик билан ўтказиб келаётганликларини яхши биладилар.

Эндиликда Марказий Комитет ишида ленинча услуб мустаҳкам барқарор бўлиб қолди. Коллективизм, пухталик ва ишчанлик, ходимларга нисбатан ишонч ва хайрихоҳлик билан муносабатда бўлишни юксак талабчанлик билан қўшиб олиб бориш Сиз, Леонид Ильичнинг раҳбарлигингиз остида КПСС Марказий Комитетининг бутун фаолияти учун характерли бўлиб қолди. Сизнинг куч-ғайрат сарфлашингиз туфайли партиямизнинг обрў ва эътибори бекиёс даражада ошиб кетди, унинг ташкилотчилик ва руҳлантирувчилик роли кучайди. Сиз ўзингизнинг бутун фаолиятингиз билан коммунистик қурилиш ишига, социалистик давлатимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлашга бебаҳо ҳисса қўшмоқдасиз. Коммунистлар, барча совет кишилари бундан бениҳоя қувонмоқдалар.

Барча совет кишилари каби Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам Ленин партияси ва Совет давлатининг изчил синфий ташқи сиёсат йўлини якдиллик билан маъқулламоқдалар, партиянинг тарихий XXIV съезди қабул қилган Тинчлик программасини амалга ошириш йўлида КПСС Марказий Комитети ва унинг Сиёсий бюроси ўтказиб келаётган амалий ишларни тўла-тўкис қувватламоқдалар.

Ҳамма мамлакатларда ва барча қитъаларда Сиз, Леонид Ильични тинчлик ва халқлар бахт-саодати учун атоқли курашчи эканлигингизни яхши биладилар ва юксак даражада қадрлайдилар. Партиямиз ва Совет давлатимиз ўтказиб келаётган актив тинчликсевар ташқи сиёсатнинг бевосита раҳбари бўлган Сиз, олий мукофотларга — «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофотига ва Болгария Халқ Республикаси Қаҳрамони унвонига ҳақли равишда сазовор бўлдингиз.

Сизни мана шу фахрий мукофотлар билан чин кўнгилдан қайта ва қайта қутлашга, Сизга чин кўнгилдан баҳодирона сиҳат-саломатлик ва узоқ умр тилашга, ҳамиша хурсанд ва бахтиёр бўлиб социалистик Ватанимиз бахт-саодати йўлида, ялпи тинчликни мустаҳкамлаш йўлида қилаётган олижаноб ишингизда жуда катта муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз.

Мана шу қувончли ва шодиёна кунларда Совет Ўзбекистони меҳнаткашларининг ўз фикр-зикри ва нигоҳи улуғ Ленинга, у барпо қилган шонли Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига қаратилгандир. Ленин ва улуғ Коммунистлар партияси ҳур совет халқларининг қудратли иттифоқини вужудга келтирдилар ва тобладилар. Ленин партияси совет халқларини социализмнинг тўла-тўкис ва узил-кесил ғалабасига олиб келди. Эндиликда Ленин партияси уларни комил ишонч билан коммунизм тантанаси сари олиб бормоқда.

Мана шу қардошлик иттифоқида барча совет халқларининг доимий ёрдами билан ўзбек халқи юксак даражада ривожланган индустриясини, кўп тармоқли қишлоқ хўжалигини, илғор фан ва маданиятини вужудга келтирди. Республиканинг коммунистик қурилишда эришган барча муваффақиятлари СССРдаги халқлар ленинча дўстлигининг, қардошларча ҳамкорлигининг ширин-шакар меваларидир. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон меҳнаткашларининг қалбида мамлакатимиздаги барча халқларнинг қардошларча ёрдами ва мададига бўлган қизғин ташаккур алангаси абадий ловуллаб туради.

Ўзбек халқи тенг ҳуқуқли миллатлар орасида биринчи миллат бўлган ўзининг оғаси ва содиқ дўсти улуғ рус халқига алоҳида миннатдорчилик ҳисларини изҳор қилади.

Жамият тараққиёти учун, барча миллат кишиларининг бахт-саодати учун курашнинг энг оғир юкини рус халқи кўтарганлигини яхши биламиз. Катта ва кичик барча халқларга бегараз ёрдамлашиш намунасини ҳар доим рус халқининг ўзи кўрсатиб келди ва кўрсатмоқда. Бизнинг ички ва ташқи синфий душманларимизни тор-мор келтиришда, ривожланган социалистик жамият қуришда энг катта хизматни рус халқининг ўзи қилди. Коммунизм қуришга рус халқи энг салмоқли ҳисса қўшмоқда. Шунинг учун ҳам у социалистик миллатларнинг янги интернационал бирлиги — совет халқининг негизини ташкил этмоқда.

Муқаддас иттифоқда абадий жипслашган кўп миллатли давлатимизнинг халқлари кулфатли дақиқаларда ҳам, бахтиёр ғалаба кунларида ҳам ҳар доим бирга бўлдилар. Уруш синовларининг даҳшатли дамларида ва тинч бунёдкорлик йилларида улар бир сафда туриб, ягона мақсад сари бордилар.

СССР халқларининг жанглар оловида ва меҳнатда тобланган қардошлиги сира бузилмайдиган қардошликдир. Бу қардошлик пўлатдан қаттиқ, тош-метиндан мустаҳкам. Бу эса ҳар бир миллатнинг, ҳар бир халқнинг, ҳар бир республиканинг бир кучига юз куч қўшади, кўп миллатли социалистик давлатимиз енгилмас қудратининг жуда муҳим манбаи, бундан буён ҳам қўлга киритадиган ғалабаларимизнинг ишончли гарантияси бўлиб хизмат қилади.

Халқлар дўстлиги орденини қабул қилиб олар эканмиз, тантанали қасамёд қилиб айтамизки, биз совет қардошлигини, халқларнинг ленинча дўстлигини энг қимматли бойлигимиз деб муқаддас билиб, бундан буён ҳам авайлаб сақлаймиз ва ҳар томонлама мустаҳкамлайверамиз. Ўзбекистон меҳнаткашлари қардош халқларнинг ҳар томонлама ҳамкорлигини ривожлантиришга, совет Ватанимизнинг иқтисодий қудратини мустаҳкамлашга ҳар доим муносиб ҳисса қўшиб келдилар ва қўшаверадилар. Ўзбекистон меҳнаткашлари Ленин партиясининг XXIV съезди қўйган улуғвор вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун ҳамма чораларни кўрадилар.

Республикада индустрия тез суръатлар билан ривожланмоқда. Беш йилликнинг икки ярим йили мобайнида саноат ишлаб чиқаришининг ҳажми 26 процентга яқин кўпайди. Ишчилар синфининг қаҳрамонона меҳнати туфайли кеча, 23 сентябрда республика саноати маҳсулотни реализация қилиш тўққиз ойлик планини бажарди. Капитал қурилиш кўлами ой сайин кенгайиб бормоқда.

Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари меҳнат вахтасида туриб зарбдорлик билан ишламоқдалар. Ғаллакорлар яхши ҳосил етиштириб, бошоқли дон экинларини ўриб-йиғиб олиш ишларини бултургидан бир ой олдин тугалладилар. Сабзавот, қовун-тарвуз, мева, узум, гўшт, сут, тухум тайёрлаш муваффақиятли бормоқда. Далаларда шоли, маккажўхори, тамаки ва каноп ҳосили мўл бўлиб етилмоқда. Сиз, Леонид Ильични ишонтириб айтамизки, бизнинг деҳқонларимиз ва чорвадорларимиз бу йилги планни ва мажбуриятни тўла бажарибгина қолмасдан, анча ошириб ҳам бажарадилар.

Пахтакорларимиз тўғрисида алоҳида гапириб ўтмоқчиман. Сиз, Леонид Ильич уларнинг фидокорона меҳнатига бир неча марта юксак баҳо бергансиз. Сиз кўнгилдан чиқариб айтган илиқ сўзлар уларни руҳлантирмоқда, кучларига куч қўшмоқда. Бугун партия-хўжалик активи йиғилишида улар Ватанга 4 миллион 850 минг тонна «оқ олтин» берамиз деб юксак социалистик мажбурият олишди. Бу мажбурият ҳам шараф билан бажарилади.

Ўртоқлар! Биз коммунистик қурилишда эришилган ютуқлар билан ҳақли равишда фахрланамиз. Лекин шу билан бирга, биз ҳали анча резервларимиз ва фойдаланмасдан ётган имкониятларимиз борлигини яхши биламиз. Ўзларининг ишлаб чиқариш планларини ва топшириқларини баъзи корхоналаримиз ва қурилиш ташкилотларимиз, колхозларимиз ва совхозларимиз уддалаётганлари йўқ. Саноат маҳсулотининг сифатини яхшиламоқ учун кўп иш қилиш керак.

Камчиликларни тезроқ топиб тузатиш, мавжуд резервларни ишга солиш, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини тўхтовсиз ошириш учун ҳамма чораларни кўрмоқдамиз. Биз кадрларимизни камтарлик, ишчанлик, юксак масъулият руҳида, партия ва давлат интизомига қаттиқ риоя қилиш руҳида кунт билан тарбияламоқдамиз.

Партия-хўжалик активи йиғилишида ва мана шу тантанали мажлисда Сиз, Леонид Ильич берган маслаҳатлар ва кўрсатмалар ишимизни янада яхшилаш учун принципиал аҳамиятга эгадир. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети Сиз берган кўрсатмаларни амалга оширишни, хўжалик ва маданий қурилишга раҳбарликни кучайтиришни, бутун ташкилотчилик ва сиёсий ишларимизни такомиллаштиришни таъминлайдиган конкрет тадбирларни ишлаб чиқади. Тўққизинчи беш йиллик планини ва унинг учинчи, ҳал қилувчи йили планини муддатидан олдин бажариш учун ҳамма чораларни кўрамиз.

Ўртоқлар! КПСС Марказий Комитетини, унинг Сиёсий бюросини ва шахсан Сиз, азиз Леонид Ильични Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан, тантанали мажлисимиз қатнашчилари номидан ишонтириб шуни айтишга ижозат бергайсизки, уч орденли Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг меҳнаткашлари Ватаннинг юксак мукофотига меҳнатда янги-янги ғалабаларни қўлга киритиш билан жавоб берадилар.

Совет Ўзбекистонининг ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлари, меҳнаткаш зиёлилари, жонажон Коммунистик партия ва унинг жанговар штаби — ўртоқ Леонид Ильич Брежнев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитети теварагида ўз сафларини тағин ҳам маҳкамроқ жипслаштирадилар, Ленин партиясининг улуғ ишига ҳамиша содиқ бўлиб қоладилар, халқларнинг қардошларча дўстлигини асраб мустаҳкамлайверадилар, совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм байроғини баланд кўтарадилар, коммунизм қуришнинг жуда улкан планларини амалга ошириш ишига муносиб ҳисса қўшаверадилар.

ЎРТОҚ А. А. ДЕВЯТОВА НУТҚИ

В. П. ЧКАЛОВ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ АВИАЦИЯ ЗАВОДИНИНГ ФРЕЗЕРЧИСИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ДЕПУТАТИ

Азиз Леонид Ильич! Азиз ўртоқлар!

Бугунги тантанали воқеадан қанчалик завқланганлигимни ифодалаш қийин. Республикамиз байроғига иккита Ленин ордени билан бир каторда кўп миллатли давлатимизнинг рамзи, барча совет халқлари мустаҳкам бирлигининг рамзи — Халқлар дўстлиги ордени ярқираб турибди.

Менга Ўзбекистон самолётсозларининг кўп минг кишилик армияси номидан бошқа қардош республикалар билан бир қаторда серқуёш Ўзбекистонимиз ҳам мушарраф бўлган юксак мукофот учун ленинчи партиямизга, жонажон ҳукуматимизга шахсан Сиз, азиз Леонид Ильичга самимий ташаккур билдириш шарафига муяссар бўлдим.

Муҳтарам Леонид Ильич! Мен сизнинг ажойиб нутқингизни зўр эътибор билан тингладим. Бу нутқ ўзининг чуқур мазмуни билангина эмас, шу билан бирга ўзининг самимийлиги, меҳр-муҳаббат билан тўлиб тошганлиги, Ўзбекистон ишчиларига юксак баҳо берилганлиги ва яхши истаклар билдирилганлиги учун ҳам мени завқлантирди.

Ишчилар синфи социалистик Ўзбекистоннинг суянган тоғи, коммунизм қурилишида партия олиб бораётган сиёсатнинг актив амалга оширувчиси эканлиги тўғрисидаги сўзларингизни мен сира унутмайман. Мен мамлакатимиз шонли ишчилар синфига мансуб эканлигимдан ғоят бахтиёрман ва ишчилар улуғ Ленин партиямизнинг энг ишончли, энг содиқ таянчи эдилар ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қоладилар, деган сўзларни мана шу тантанали кунда қасамёд қилиб айтаман. КПСС Марказий Комитети ҳамма вақт ва ҳар ишда ўзининг ишчилар синфига дадил суяниши мумкин. Ишчилар синфи Коммунистик партиянинг ҳар қандай вазифаларини бажаради.

Мен билан бирга ишлаётган ўртоқларим — авиация заводи ишчилари меҳнаткашлар тўғрисида партия оталарча меҳрибонлик қилаётганлиги учун Сиз, Леонид Ильичга самимий миннатдорчиликларини етказишимни илтимос қилдилар. Биз бу оталарча меҳрибонликни доимо сезиб турибмиз.

Шаҳримизнинг ҳуснига-ҳусн қўшилмоқда. Уй-жой шароити яхшиланмоқда, ҳаётимиз кун сайин гўзаллашмоқда. Бизлар партиянинг ғамхўрлигига жавобан яхши кайфият билан меҳнат қиляпмиз, зарбдорларча ишлаяпмиз.

Бизнинг Ҳамза районимизда самолётлар қурилмоқда, жаҳонда энг яхши пахта териш машиналари, шунингдек кенг истеъмол моллари ишлаб чиқарилмоқда. Барча корхоналар ишлаб чиқариш топшириқларини муваффақиятли бажармоқдалар. Ҳамзаликлар саккиз ой ичида пландан ташқари 10,5 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқардилар.

Бизнинг ишчиларимиз, менинг бугунги тантаналарда иштирок этишимни билиб, Сиз, Леонид Ильичга ўтган йил бизнинг заводимизда бўлган чоғингизда ишчилар билан қилган суҳбатларингизни авайлаб эсда сақлаётганликларини, Сизнинг барча маслаҳатларингиз амалга оширилаётганлигини айтишни илтимос қилдилар.

Беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун бошланган ватанпарварлик ҳаракатида минг-минглаб чкаловликлар қатнашмоқдалар. Мен меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан беш йиллик топшириқни тўрт йилда бажариш мажбуриятини олдим. Шу кунларда 1974 йил апрель ойи ҳисобига ишламоқдаман. Заводимизда беш мингга яқин ишчи мана шундай юксак мажбурият олди.

(Давоми тўртинчи бетда)

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг республикага Халқлар дўстлиги ордени топширилишига бағишланган тантанали қўшма мажлиси

ЎРТОҚ А. А. ДЕВЯТОВА НУТҚИ

(Боши 3-бетда).

Леонид Ильич, самолётсозларнинг турмушини яхшилаш тўғрисида билдирган истакларингиз ҳам бажарилмоқда. Беш йиллик бошлангандан бери 50 минг квадрат метр ҳажмида уй-жой бинолари қурилди, янги катта уй-жой комплекси, болалар боғчалари ва яслилари қад кўтармоқда, ёшлар учун ётоқхоналар ва бошқа маданий-маиший муассасалар қурилди.

Барча совет кишилари сингари биз, чкаловликлар ҳам ленинчи Коммунистик партия Марказий Комитетининг ва Сиёсий бюросининг узоқни кўриб донолик билан олиб бораётган ички ва ташқи сиёсатини, халқлар дўстлиги сиёсатини, совет халқи турмуш фаровонлигини янада оширишга, ер юзида тинчликни мустаҳкамлашга қаратилган сиёсатни чуқур мамнуният ҳислари билан қизғин маъқуллаймиз.

Энг муҳим халқаро муносабатларни ҳал этишда шахсан Сиз, Леонид Ильич, жуда катта ҳисса қўшаётганлигингизни ҳаммамиз яхши биламиз. Биз Сизни «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофоти билан тақдирланганлигингиз билан қизғин табриклаймиз.

Сизга, Болгария Халқ Республикаси Қаҳрамони деган юксак унвон берилганлигини эшитиб, заводимиз ишчилари ғоят фахрландилар. Софиядан телевидение орқали берилган эшиттиришларни зўр мароқ билан томоша қилдик. Болгар халқининг юксак мукофоти совет тинчликсевар ташқи сиёсатини амалга оширишда Сизнинг қилаётган хизматларингиз муносиб эътироф этилаётганлигини кўрсатувчи яна бир далилдир.

Биз, аёллар жонажон Коммунистик партия билан Совет давлатининг жаҳонда тинчликни сақлаб қолиш йўлидаги ғамхўрлигини айниқса юксак қадрлаймиз.

Биз, оналар фарзандларимиз ва набираларимиз боши устида ҳамиша осмон мусаффо бўлишини, бизнинг оталаримиз ва ака-укаларимиз, ўғилларимиз ҳеч қачон қурол ушламаслигини истаймиз ва шунинг учун ҳам совет аёллари жаҳонда тинчликни мустаҳкамлаш соҳасида Сизнинг самарали фаолиятингиз учун Сиз, Леонид Ильичдан ҳамиша ғоят миннатдормиз.

Барча меҳнаткашлар номидан, барча оналар номидан, ўз фарзандларининг тақдиридан кўнгли тўқ бўлган барча аёллар номидан жонажон партияга раҳмат, Сиз, азиз Леонид Ильичга раҳмат!

Қадрдон Леонид Ильич! Тошкент меҳнаткашлари Сизни аэропортда зўр қувонч билан кутиб олдилар. Биз Сизни ҳар қачонгидек бу гал ҳам хушчакчақ, очиқ кўнгил билан кўриб ғоят хурсанд бўлдик. Сизнинг мулойим табассумингиз, Сизнинг жуда яхши кайфиятингиздан Ўзбекистоннинг бутун аҳолиси руҳланди. Бизда яхши байрам бўлди.

Биз Сизга сиҳат-саломатлик, Сизнинг олижаноб меҳнатингизда янги-янги муваффақиятлар тилаймиз.

Республиканинг барча меҳнаткашлари сингари Ўзбекистон ишчилар синфи ўзининг бутун кучи, билими ва маҳоратини энг асосий ишимиз — коммунизм қурилишига бағишлайди, деб партиямиз Марказий Комитетини ва шахсан Сиз азиз, Леонид Ильични ишонтирамиз. (**Қарсаклар**).

ЎРТОҚ И. Х. ХОЛМАТОВ НУТҚИ

СИРДАРЁ ОБЛАСТИДАГИ «САМАРҚАНД» СОВХОЗИНИНГ ДИРЕКТОРИ, СОЦИАЛИСТИК МЕҲНАТ ҚАҲРАМОНИ

Азиз Леонид Ильич! Азиз ўртоқлар!

Бугун мен ғоят хурсанд бўлиб ва фахрланиб деҳқонлар номидан, Мирзачўлнинг ерларини ўзлаштираётган чўлқуварлар номидан, ўзининг қаҳрамонона меҳнати билан ерларни боғ-бўстонга айлантираётган «оқ олтин»дан ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштириб бераётганлар номидан гапираётирман.

Республикамиз байроғига қадаб қўйилган учинчи орден, бизнинг ҳаммамизга, Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашларига берилган мукофотдир. Ўзбекистон меҳнаткашлари кардош совет халқлари оиласида, Коммунистик партия раҳбарлигида оғамиз улуғ рус халқининг саҳийлик билан бериб турган беғараз ёрдами туфайли шундай муваффақиятларга эришдиларки, бу муваффақиятлар учун биз бугун Халқлар дўстлиги орденига сазовор бўлиб турибмиз.

Владимир Ильич Туркистон ўлкасидаги суғориш ишларига эллик миллион сўм пул ажратиш тўғрисидаги декретга имзо чекканидан бери орадан 55 йил вақт ўтди. Шу йиллар ичида бизнинг ерларимизда рўй берган ўзгаришлар чиндан ҳам жуда катта бўлди. Инсоннинг энг дадил, энг катта орзулари рўёбга чиқди.

Асрлар бўйи қақраб ётган, янтоқдан бошқа нарса ўсмаган Мирзачўл ерлари кейинги йилларда давлатга 1 миллион 500 минг тоннага яқин «оқ олтин» берди. Мирзачўлда етиштирилган пахтани реализация қилиш натижасидагина шу кунгача бир ярим миллиард сўмдан кўпроқ даромад олинди. Олинган даромад янги ерларни ўзлаштиришга сарфланган маблағнинг миқдоридан ошиб кетди.

Азиз Леонид Ильич! Хурсанд бўлиб Сизга шуни айтамизки, бизнинг совхозимизда пахта териш ва топшириш ишлари тез суръатлар билан олиб борилмоқда. Ҳар кун биз тайёрлаш пунктига 750—800 тонна ёки йиллик планнинг 7—8 проценти миқдорида пахта элтиб бермоқдамиз. Терим ишлари механизациялаштирилганлиги туфайли иш суръатларини ана шундай тезлаштириш мумкин бўлиб қолди. Сиз Леонид Ильич ҳар сафар бизга шундай қилиш кераклигини айтар эдингиз. Пахта териш машинаси пахтакорнинг содиқ кўмакчиси, у машаққатли меҳнатдан пахтакорни халос қилади, пахтани қисқа муддатларда териб олишга имкон беради.

Совхозимиз коллективи пахта тайёрлаш халқ хўжалик планини 4 октябргача бажаришга, социалистик мажбуриятни эса 20 октябрда бажаришга маҳкам бел боғлаган.

Бу ютуқлар ва муваффақиятлар Коммунистик партия доно сиёсатининг натижаси эканлигини колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришини янада юксалтириш тўғрисида партия Марказий Комитети ва шахсан Сиз, азиз Леонид Ильич жуда катта ғамхўрлик қилаётганлигингизнинг натижаси эканлигини, Ўроқ билан Болға мустаҳкам бирлиги, ишчилар синфи билан деҳқонларнинг бузилмас иттифоқи натижаси эканлигини, Совет Иттифоқидаги барча халқларнинг бир-бирига ёрдамлашаётганлиги ва қардошларча ҳамкорлигининг натижаси эканлигини биз, дала меҳнатчилари яхши биламиз.

Азиз Леонид Ильич! Бугун бизнинг республикамиз Халқлар дўстлиги орденини Сизнинг қўлингиздан қабул қилиб олаётган бир пайтда мен бир нарсани айтиб ўтмоқчиман: Агар халқларнинг қардошларча дўстлиги бўлмаганда ва улар бир-бирига ёрдамлашиб турмаганида, кўп миллатли Ватанимиз халқлари бир-бирига меҳр-муҳаббатли бўлиб, бир-бирини иззат ва ҳурмат қилиб турмаганида Мирзачўлда рўй берган жуда катта ўзгаришлар рўёбга чиқмагач бўлур эди.

Мирзачўлни ўзлаштиришнинг бутун тарихи совет халқи деб номланган 250 миллион кишилик битта оилада бирлашган турли миллат кишиларининг ҳамдўстлигини бир-бирига ёрдамлашишини ва қардошлигини кўрсатувчи ёрқин мисолдир. Мирзачўлдаги совхозларнинг ўзидагина юздан кўпроқ миллат ва элатларнинг намояндалари бўлган 60 минг нафардан кўпроқ чўлқуварлар яшаб ва меҳнат қилиб турибди. Биз қийинчиликларни биргаликда енгдик, биринчи ғалабаларни кўриб биргаликда қувонганмиз. Эришилган натижалар билан биргаликда фахрланмоқдамиз, улуғ Ленин, Коммунистик партия кўрсатиб берган йўлдан биргаликда олға бормоқдамиз. Биз уддалай олмайдиган ҳеч қандай иш йўқ.

Азиз Леонид Ильич!

Республикамизга ва Мирзачўлга ҳар сафарги келишингиз биз чўлқуварларга катта эътибор берилаётганлигини ва ғамхўрлик қилинаётганлигини кўрсатиб турибди. Сиз берган қимматли маслаҳатлар ғайратимизни кучайтирмоқда. Шу туфайли бизда тағин ҳам яхшироқ меҳнат қилиш, халқ бахт-саодати йўлида қилинаётган ишга бутун кучимизни сарфлаш истагини туғдирмоқда.

Бизнинг гўзал планетамизда тинчлик учун, Ватанимизнинг порлоқ келажаги ва бахт-саодати учун фидокорона курашмоқдасиз. Шунинг учун Сиз, азиз Леонид Ильичга бизнинг ташаккуримиз беҳад. Сизга «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофоти берилганлигидан ва Сиз Болгария Халқ Республикаси Қаҳрамони унвони билан тақдирланганлигингиздан бениҳоя хурсандмиз ва бунга фахрланамиз. Сизга сиҳат-саломатлик тилаймиз, Сиз қилаётган катта ва қийин ишда кучингизга куч қўшилишини ва тағин ҳам мардонавор бўлишингизни тилаймиз.

Мана шу тантанали кунда Сиз, азиз Леонид Ильични ишонтириб айтамизки, қўриқ ерда ташкил этилган совхозимизнинг коллективи бундан буён ҳам фидокорона меҳнат қилаверади ва республиканинг пахта тайёрлаш юзасидан олган юксак социалистик мажбуриятларини бажаришга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшади. Биз буни мамлакатимизнинг қардош халқлари олдидаги ўзимизнинг интернационал бурчимиз деб биламиз. (**Қарсаклар**).

ЎРТОҚ О. С. СОДИҚОВ НУТҚИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ДЕПУТАТИ

Азиз Леонид Ильич! Азиз ўртоқлар!

Республикамизнинг байроғига ҳозиргина Халқлар дўстлиги ордени қадаб қўйилди. Ўзбекистон меҳнаткашлари Совет Социалистик республикалари Иттифоқини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш ишига катта ҳисса қўшганликлари учун СССРнинг 50 йиллиги муносабати билан шу орденни олишга сазовор бўлдилар.

Шу дақиқаларда қалбларимиз тўлиб—тошган қувонч туйғуларини, КПСС ленинча миллий сиёсатининг улуғворлиги туфайли ифтихоримизни ва ҳар бир совет республикасига, улуғ Ватанимиздаги барча социалистик миллатлар ва элатларга тинмай зўр эътибор ва ғамхўрлик қилаётганликлари учун Коммунистик партияга, унинг Марказий Комитетига, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари шахсан азиз Леонид Ильич Брежневга қизғин, самимий ташаккуримизни изҳор қилиш учун сўз топиш қийин.

Барча совет кишилари каби Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам партия ва ҳукуматнинг доно ички сиёсатини, уларнинг тинчликсевар, изчил синфий, интернационалистик ташқи сиёсий йўлини якдиллик билан маъқулламоқдалар. Коммунистик партия ва Совет давлатининг атоқли арбоби, «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофоти лауреати, Болгария Халқ Республикасининг Қаҳрамони, қадрдонимиз Леонид Ильич Брежнев қўлидан Ватанимизнинг ана шу юксак мукофотини олишимиз биз учун айниқса қувончли ва фахрлидир.

Ўзбекистон ССРга Халқлар дўстлиги орденининг топширилиши —Ўзбекистон ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлари, меҳнаткаш зиёлилари ва барча меҳнаткашлари СССР халқларининг қардошлик оиласида қилаётган фидокорона меҳнати ва катта муваффақиятларига партия билан ҳукуматимиз берган юксак баҳодир.

Республикамиздаги совет зиёлилари, илмий ва илмий-педагог ходимлар кўп сонли армияси Ўзбекистонда Совет ҳокимияти йилларида амалга оширилган чуқур ва буюк ўзгаришларга жуда катта ҳисса қўшдилар. Ўзбекистоннинг қудратли улкан фани халқлар дўстлигининг ажойиб самараларидан бири бўлиб, Ленин ғояларининг, КПСС доно миллий сиёсатининг ҳаётийлиги ва куч—қудратини ёрқин исбот этади. Ўзбекистонда илғор совет фанининг қарор топиши ва ривожланиши— барча совет республикаларидаги олимларнинг ва аввало, рус олимларининг қардошларча беғараз ёрдами натижасидир.

Ўзбекистон ярим асрлик тараққиёти давомида ғоят ривож топган социалистик республикага айланди. Республикамизда 189 илмий муассаса ва олий ўқув юртлари бўлиб, улар самарали илмий ишларни бажармоқдалар ва халқ хўжалиги учун кадрлар тайёрламоқдалар.

Шу нарса диққатга сазоворки, республиканинг ҳамма областларида илмий муассасалар ва олий ўқув юртлари бор. Масалан, Қорақалпоғистон Автоном Республикасида 1927 йилдагина биринчи алифбе китоби она тилида нашр этилган эди. Ҳозирги вақтда бу автоном республикада Фанлар академиясининг филиали, олий ўқув юртлари ишлаб турибди. Ҳисоблаш маркази ташкил этилди. Ана шу муассасаларда неча юзлаб илмий ходимлар хизмат қилмоқдалар.

Республика олимлари инсонга табиат бойликларини очиб бердилар, газ, олтин, кўмир, рангли металлар чиқариладиган конларни топдилар. Ана шу маҳсулотларни ишлаб чиқариш йил сайин ортиб бормоқда. Республика олимлари атроф муҳитни қўриқлаш ва табиий ресурслардан мақсадга мувофиқ фойдаланиш соҳасида кўп иш қилмоқдалар. Биз комил ишонч билан шуни айта оламизки, ҳозирги вақтда Ўзбекистон экономикаси ва маданиятида фан самарали таъсир кўрсатмаётган бирорта ҳам соҳа йўқ.

Азиз Леонид Ильич, Сиз яқинда Киевда сўзлаган нутқингизда фан билан ишлаб чиқаришнинг алоқасини мустаҳкамлаш зарур эканлиги тўғрисида гапирган эдингиз.

Бундай алоқа ҳаётий муҳим бўлган бир соҳада қандай натижа бериши мумкин эканлигини кўрсатиб ўтмоқчиман. Бунда гап ғўзанинг энг ёвуз душмани — вилт касаллиги тўғрисида бораётир. Пахтакорлар ана шу касаллик орқасида ҳар йили неча юз минг тонналаб пахтадан маҳрум бўлар эдилар. Вилтни бартараф қилмоқ учун олимлар бир неча йил мобайнида зўр ғайрат ва сабот билан илмий иш олиб бордилар. Олимларнинг тавсиялари қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида синаб кўрилди. Олимлар билан практикларнинг ана шундай ҳамкорлиги натижасида пахтанинг янги навлари яратилди. Ҳозирги кунда пахтазорлар пахтакорни қувонтирмоқда. Бу ерларда мўл ҳосил етиштирилмоқда. Янги навларни етиштиришда халқнинг пахта агротехникаси соҳасидаги тажрибасидан фойдаланиш натижасида бунга эришилди.

Коммунистик партия ва унинг Марказий Комитети, азиз Леонид Ильич, шахсан Сиз олимларнинг фаолияти тўғрисида катта ғамхўрлик қилаётганлигингиз туфайли меҳнат унумдорлигини оширишда фаннинг ана шу ролини тобора кучайтириш имконияти туғилди. Ана шу ғамхўрлик тўғрисида гапирганда коммунизм қурилиши учун қулай ташқи сиёсий шароитлар вужудга келтирилганлиги олимларнинг ва бутун халқнинг муваффақиятли ишлаши учун энг муҳим омил эканлиги жуда катта аҳамият касб қилганлигини ҳам алоҳида таъкидлаб ўтиш керак.

Мамлакатимизнинг олимлари зарур моддий базага, энг янги приборлар билан таъминланган лабораторияларга, табиёт фанлари ва ижтимоий фанлар соҳасида илмий —тадқиқотларни ҳар томонлама ривожлантириш учун зарур бўлган ҳамма нарсаларга эгадир.

Совет олимлари илмий —тадқиқотларнинг самарадорлигини ошириш учун ўз кучларига куч ва ғайратларига ғайрат қўшишни, илмий тадқиқотларнинг яхши самара беришини таъминлашни ва ўз меҳнатлари социалистик Ватанимизга янада кўпроқ наф келтиришини таъминлашни ўз бурчлари деб биладилар.

Совет халқлари маданиятининг равнақ топганлиги ленинча миллий сиёсат ва халқлар дўстлигининг буюк самарасидир.

Бизнинг олимларимиз, адабиёт ва санъат арбобларимиз ўз асарларида синфий, марксча-ленинча позицияларда туриб давримизнинг улуғворлигини ҳаққоний ва ёрқин акс эттирмоқдалар. Бу асарларда меҳнаткашларнинг коммунизм моддий-техника базасини вужудга келтириш учун, янги коммунистик, ижтимоий муносабатларни қарор топтириш, совет жамиятининг бирлигини мустаҳкамлаш учун олиб бораётган фидокорона кураши кўрсатиб берилмоқда. Бу эса совет кишиларини халқларнинг бузилмас дўстлиги, ҳаётбахш совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм руҳида тарбиялашга ёрдам беради.

Халқлар дўстлиги —совет кишилари учун муқаддас сўздир. Биз бу дўстлик билан фахрланамиз, уни эъзозлаймиз ва бу дўстликни янада ривожлантириш ҳамда мустаҳкамлаш учун куч—ғайратимизни аямаймиз.

Азиз Леонид Ильич! Юксак мукофот ва Сизнинг ёрқин, чуқур мазмунли нутқингиз Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашларини янги шижоатлар ва янги зафарларга илҳомлантиради, бугун кечагидан яхшироқ меҳнат қилишга, эртанги кунда бугунгидан кўпроқ наф келтиришга, умумхалқ бойлигини, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг қудрати ва шуҳратини кун сайин ошириб боришга даъват этади. (**Қарсаклар**).

ЎРТОҚ А. А. ЗИЁЕВ НУТҚИ

ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИНИНГ СТУДЕНТИ

Азиз Леонид Ильич! Ҳурматли ўртоқлар!

Ҳар бир инсоннинг ҳаётида сира унутилмайдиган энг порлоқ, қувончли кунлар бўлади. Лекин шундай саналар ҳам борки, уни бошқа бирон сана билан таққослаш мумкин эмас. Йиллар ўтади, аммо бу кун асло унутилмайди. Менинг учун бугунги кун мана шундай унутилмас кундир.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг ёрқин, тўлқинлантирувчи, самимий нутқи менинг қалбимда унутилмас из қолдирди. Ўртоқ Леонид Ильич Брежнев социалистик миллатлар ва элатлар абадий ва мустаҳкам бирлиги ҳамда қардошлигининг рамзи бўлган Халқлар дўстлиги орденини Ўзбекистон ССР байроғига қадаб қўйганида биз ҳаммамиз бугун партиянинг оталарча ғамхўрлигини унинг ленинча меҳри-муҳаббатини зўр куч билан сезиб турдик.

Ватаннинг юксак мукофоти учун, зўр меҳрибонлик учун, студентларнинг бахтиёр ёшлиги учун жонажон партиямизга, ленинчи Марказий Комитетга, Сиз, азиз Леонид Ильичга чин қалбимиздан катта фарзандлик раҳмати айтмоқдамиз.

Халқлар дўстлиги ордени — ҳукуматнинг юксак мукофотидир. Бу мукофот Совет Иттифоқи халқлари ўртасида мустаҳкам қардошларча алоқаларни, КПСС ленинча миллий сиёсатининг буюк тантанасини кўрсатувчи яна бир ёрқин далилдир.

Бизнинг Тошкент политехника институтимиз бунинг ёрқин мисоли бўла олади. Институтнинг кўп миллатлардан иборат оиласида 30 минг студент таълим олмоқда. Ҳар бир группада, ҳар бир курсда руслар ва ўзбеклар, украинлар ва белоруслар, қозоқлар ва туркманлар, қирғизлар ва татарлар, тожиклар ва қорақалпоқлар, хуллас, Улуғ Ватанимиздаги кўп миллатларнинг намояндалари бор. Биз бир катта аҳил студентлар оиласи сингари таълим олмоқдамиз ва ишламоқдамиз, қардошларча бирдамлик, пролетар интернационализми кучини ҳар доим сезиб турибмиз.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати студентлар тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилмоқда. Шу беш йилликда бизнинг моддий ва уй-жой маиший шароитимизни янада яхшилаш тўғрисида қабул қилинган қарор мана шу меҳрибонликнинг яна бир ёрқин намунасидир.

Ленининг коммунизмни ўрганиш керак, деган доно васияти Сизнинг, азиз Леонид Ильич, студентлар Бутуниттифоқ слётида сўзлаган сермазмун ва ажойиб нутқингизда алоҳида куч билан жаранглади. Ленининг бу васияти бутун комсомол учун, студентлар оммаси учун, энг олижаноб вазифа, ҳаётнинг энг актуал шиоридир. Сизнинг ёшлар, студентлар тўғрисида доимо оталарча қилаётган меҳрибонлигингиз бизни қувонтирмоқда, янги зафарларга руҳлантирмоқда.

Республикамиз студентлари қарийб ўн йилдан бери каникуль кунларида бинокорлик отрядларида ишламоқдалар. Бу эса гражданларча камолга етишнинг ажойиб мактаби бўлмоқда. Бу отрядларда ёшларнинг иродаси ва характери чиниқмоқда, бу ерда биз ўзимизни ва ўз ўртоқларимизни синовдан ўтказмоқдамиз.

Биз ёшлар «Тинчлик» сўзини айниқса қадрлаймиз. Республика студентлари, комсомоллари, ёшларининг кўпминг кишилик армияси партиямизнинг ленинча тинчликсевар сиёсатини чин юракдан қўллаб-қувватламоқдалар. Биз халқлар ўртасида тинчлик ва дўстлик учун кураш ишида КПСС Марказий Комитетининг, Марказий Комитет Сиёсий бюросининг ва шахсан Сиз, азиз Леонид Ильич қилаётган самарали ишларингизни қизғин маъқуллаймиз. Сизга «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофоти берилганлигини зўр ва самимий қувонч билан, чуқур мамнуният ҳислари билан кутиб олдик. Халқлар ўртасида тинчлик ва дўстлик учун кураш йўлида Сизнинг тинмай олиб бораётган принципиал ишларингиз биз учун Коммунистик партия ишига, улуғ Ленининг барҳаёт таълимотига фидокорона хизмат қилишнинг ёрқин намунасидир. Азиз Леонид Ильич, Сизга сиҳат-саломатлик, совет халқининг бахт-саодати йўлидаги, бутун дунёда тинчлик йўлидаги, ёш авлоднинг порлоқ истиқболи йўлидаги улкан олижаноб фаолиятингизда катта муваффақиятлар тилаймиз.

Юксак мукофотга жавобан бундан кейин ҳам аъло даражада ўқиймиз, зарбдорларча меҳнат қиламиз, жонажон, севикли ленинчи партиямиз теварагига янада мустаҳкамроқ жипслашамиз, бутун кучимиз, ғайратимизни, ёшлик қалбимизнинг бутун ҳароратини, барча билимларимизни коммунизм қурилиши улуғ ишига бағишлаймиз, деб КПСС Марказий Комитетига, Сиз, азиз отамиз Леонид Ильичга Совет Ўзбекистонининг барча йигит ва қизлари номидан тантанали ваъда берамиз.

Яшасин севикли социалистик Ватанимиз!

Ленинчи Марказий Комитетга шон-шарафлар!

Совет Иттифоқига шон-шарафлар! (**Қарсаклар**).

ВАТАННИНГ ЮКСАК МУКОФОТИ ЯНГИ ҒАЛАБАЛАРГА ЧОРЛАЙДИ

(Боши 1-бетда).

ва мустаҳкамлашда социалистик миллатлар ва элатлар дўстлигини ва қардошларча ҳамкорлигини мустаҳкамлашда Ўзбекистон ССР меҳнаткашларининг катта хизматлари учун, совет давлатининг иқтисодий социал-сиёсий ва маданий ривожланишига қўшилган катта ҳисса учун ва Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг 50 йиллигини нишонлаб учинчи мукофот билан тақдирланди — Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотланди.

24 сентябрда Тошкентда Республикага Халқлар дўстлиги ордени топширилишига бағишланиб Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Олий Советининг тантанали қўшма мажлиси ўтказилди.

Шу кун республика пойтахти ранг-баранг бўлиб ясанди. Санъат саройи олдидаги баланд флагштогларда ССР Иттифоқи, Ўзбекистон ССР, қардош иттифоқдош республикаларнинг давлат байроқлари ҳилпираб турибди. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг аъзолари ва Марказий Комитет аъзолигига кандидатлар, Ўзбекистон Коммунистик партияси ревизия комиссиясининг аъзолари, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлари, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг илғорлари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, совет армиясининг жангчилари шу ерга келишди.

Санъат саройи саҳнасининг тўрида Коммунистик партия ва совет давлатининг асосчиси Владимир Ильич Лениннинг катта портрети турибди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев президиумга чиқиши билан уни тантанали мажлис қатнашчилари табрик ҳитоблари билан, узоқ давом этган гулдурос қарсаклар билан кутиб олишди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Қозоғистон Коммунистик партияси Марказий, Комитетининг биринчи секретари Д. А. Кунаев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетнинг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари З. Н. Нуриев, СССР тайёрлаш министри Г. С. Золотухин, Озарбайжон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Г. А. Алиев, Қирғизистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Т. У. Усубалиев, Тожикистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ж. Р. Расулов, Туркманистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари М. Н. Ғапуров иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг раислари Н. Ж. Худойбердиев, А. И. Иброҳимов, А. С. Суюмбоев, Р. Н. Набиев, О. Н. Ўрозмуҳамедов, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси Г. Э. Цуканов, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети бош секретарининг ёрдамчиси А. М. Александров, шунингдек қардош иттифоқдош республикалар Коммунистик партиялари Марказий Комитетлари секретарлари, Министрлар Советлари Раисларининг ўринбосарлари, область, район партия комитетларининг биринчи секретарлари ҳамда бошқа ходимлари мажлис президиумидан жой олдилар. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг бюро аъзолари, ва Марказий Комитет бюро аъзолигига кандидатлар И. Г. Анисимкин, С. Е. Белоножко, А. Д. Бесчастнов, И. Р. Қурбонов, В. Г. Ломоносов, М. М. Мусахонов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, Қ. Камолов, Г. М. Орлов, С. У. Султонова, А. А. Хўжаев, Ўзбекистон ССР Олий Советининг раиси С. Ҳ. Сирожиддинов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. С. Абдалин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари, Р. Ҳ. Абдуллаева, Г. А. Габриельянц, С. К. Зиёдуллаев, И. В. Марцинюк, М. Т. Турсунов, А. Р. Хўжаев Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми аъзолари Ўзбекистон Коммунистик партияси область комитетларининг биринчи секретарлари область, ижроия комитетларининг раислари, республика министрликларининг, идораларининг ва ташкилотларининг раҳбарлари, СССР ва Ўзбекистон ССР Олий Советларининг депутатлари, ишлаб чиқаришнинг донгдор кишилари, фан ва маданият арбоблари, совет армиясининг жангчилари ҳам мажлис президиумида.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг Ўзбекистон ССРга Халқлар дўстлиги ордени топширилишига бағишланиб, партия, совет ва жамоат ташкилотлари, совет армиясининг вакиллари иштироки билан ўтказилаётган тантанали қўшма мажлисини Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси **Н. М. Матчонов** кириш нутқи билан очди.

— Совет Ўзбекистони диёрига, дейди ўртоқ Матчонов катта ва порлоқ байрам келди. Ҳозир миллион-миллион совет кишиларининг нигоҳи бизнинг тантанали мажлисимизга қаратилган. Бу тантанали мажлисда Ўзбекистон ССРга ватаннинг юксак мукофоти — Халқлар дўстлиги ордени топширилади. Республикамизга топширилаётган бу орден Ленин партиясининг раҳбарлигида коммунистик жамият қураётган СССР халқларининг буюк, бузилмас қардошлиги ва бахт-саодатининг тимсолидир.

Халқлар дўстлиги орденини бизнинг республикамизга КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари — синалган ленинчи Коммунистик партиянинг ва совет давлатининг, халқаро Коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг атоқли арбоби, тинчлик иши учун забардаст курашчи, планетанинг ҳамма қитъаларида эзгу ниятли кишиларнинг самимий муҳаббатига ва чуқур ҳурматига сазовор бўлган Леонид Ильич Брежнев топширади. Биз бундан беҳад ҳурсандмиз.

Леонид Ильич Брежневга «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофоти берилганлиги ва у Болгария Халқ Республикасининг Қаҳрамони фахрий унвони билан тақдирланганлиги унинг жуда катта хизматлари муносиб равишда эътироф қилинганлигининг натижаси бўлди.

Сиз азиз Леонид Ильични биз ҳаммамиз юксак мукофотлар билан самимий қутлаймиз. Сизга чин кўнгилдан сиҳат-саломатлик тилаймиз, коммунизм улуғ ишининг ғалабаси учун, тинчлик ва бутун инсониятнинг социал тараққиёти учун олиб бораётган курашингизда сизга янги муваффақиятлар тилаймиз.

Совет Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР давлат гимнларининг садолари тантанали янграйди.

Республиканинг донгдор меҳнатчилари икки орденли Ўзбекистон ССРнинг байроқларини ҳамда КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми СССР Министрлар Совети, Бутуниттифоқ касаба союзлари Марказий Советларининг эсдалик байроғини марш садолари остида кўтариб кирадилар.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежнев раҳбарлигидаги Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ленинчи Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси зўр хурсандлик билан тантанали мажлиснинг фахрий президиумига сайланади.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ **Л. И. Брежневга** сўз берилиши билан мажлис залида қизғин овация бошланиб кетади. КПСС ва унинг ленинчи Марказий Комитети шарафига, Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси шарафига айтилган табрик ҳитоблари янграйди.

(Ўртоқ Л. И. Брежнев нутқи газетанинг бугунги сонида эълон қилинди).

Мажлисдагилар ўртоқ Л. И. Брежнев нутқини зўр эътибор билан тингладилар. Залдагилар унинг нутқини давомли қарсаклар билан бир неча марта бўлиб турдилар. Нутқнинг якунловчи сўзларини мажлис қатнашчилари ўринларидан туриб, гулдурос олқишлар билан кутиб олдилар. «Ура!», «КПССга шон-шарафлар!», «Ленинчи Марказий Комитетга шон-шарафлар!», «Совет Иттифоқига шон-шарафлар!» деган ҳитоблар янграйди.

СССР Олий Совети Президиумининг Ўзбекистон ССРни Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлаш тўғрисидаги фармонини ўртоқ Л. И. Брежнев ўқиб бериб бу орденни республика байроғига қадаётганида қарсаклар яна зўр куч билан бошланиб кетади. Ҳамманинг «Ура!» садолари залда қайта-қайта такрорланади, КПСС шарафига, ленинчи Марказий Комитет ва унинг сиёсий бюроси шарафига, коммунизм қураётган совет халқи шарафига айтилган табрик ҳитоблари янграйди.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси Н. М. Матчонов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Н. Ж. Худойбердиев, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти О. С. Содиқов, Қизил байроқли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони армия генерали С. Е. Белоножко, Қорақалпоғистон АССРдаги Чапаев номли совхоз бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони У. Бекниёзов, Тошкент областидаги «Бўка» совхозининг звено бошлиғи Социалистик Меҳнат Қаҳрамони М. А. Ковалева, «Амубухараканалстрой» трестининг экскаваторчиси Социалистик Меҳнат Қаҳрамони В. И. Журавлев Ватаннинг юксак мукофотини қабул қилиб оладилар.

Қизил галстуклар таққан Тошкент пионерлари залга кириб келишади. Ёш ленинчилар залдагиларнинг қарсаклари остида мажлис президиумига чиройли гулдасталар топширишди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Ш. Р. Рашидов** жавоб нутқи сўзлади. (Ўртоқ Ш. Р. Рашидовнинг нутқи газетанинг бугунги сонида эълон қилинди).

Ўртоқ Ш. Р. Рашидовнинг нутқи қарсаклар билан кутиб олинди.

Тошкент авиация заводининг фрезерчиси, СССР Олий Советининг депутати **А. А. Девятова,** Сирдарё областидаги «Самарқанд» совхозининг директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони **И. Х. Холматов,** Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти СССР Олий Советининг депутати **О. С. Содиқов,** Тошкент политехника институтининг студенти, аълочи ўқувчи **А. Зиёев** сўзга чиқиб коммунистик қурилишига, Ватанимиз халқларининг дўстлигини мустаҳкамлашга Ўзбекистон меҳнаткашлари қўшган ҳиссага юксак баҳо берилганлиги учун Коммунистик партияга ва Совет ҳукуматига қизғин миннатдорчилик изҳор этдилар. (А. А. Девятова, И. Х. Холматов, О.С. Содиқов, А. А. Зиёев ўртоқларнинг нутқлари газетанинг бугунги сонида эълон қилинди).

КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси Қозоғистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Д. А. Кунаев,** Озарбайжон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Г. А. Алиев,** Қирғизистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Т. У. Усубалиев,** Тожикистон коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ж. Р. Расулов,** Туркманистон коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **М. Н. Ғапуров** республикага Совет давлатининг юксак мукофоти Халқлар дўстлиги ордени топширилганлиги муносабати билан Ўзбекистон меҳнаткашларини қизғин муборакбод қилдилар.

Тантанали мажлис қатнашчилари Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетига СССР Олий Совети Президиумига, СССР Министрлар Советига ғоят баланд руҳ билан табрикнома қабул қиладилар. Табрикномани Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси **Н. Ж. Худойбердиев** ўқиб эшиттирди.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Олий Советининг тантанали қўшма мажлиси ёпиқ деб эълон қилинади. Залда партия гимни «Интернационал» улуғвор янграйди.

КПССни, қудратли Совет Социалистик Республикалар Иттифоқини, кўп миллатли социалистик Ватанимиз халқларининг абадий ва бузилмас дўстлигини шарафловчи шиорлар яна қайта-қайта такрорланади.

* * *

Тантанали мажлис қатнашчилари учун берилган байрам концерти зўр муваффақият билан ўтди.

(ЎзТАГ).

УЛКАН ХИРМОН УЧУН

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида 1973 йил 24 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада: бир кунда	Шу жумладан машинада: мавсум бошидан
Қашқадарё	2,92	56,05	3,27	35,28
Андижон	5,02	55,38	5,42	44,99
Сурхондарё	3,09	42,12	3,25	32,16
Фарғона	2,88	35,51	3,02	17,30
Наманган	3,40	33,10	4,82	29,37
Бухоро	2,04	31,31	2,11	20,14
Сирдарё	4,35	27,27	5,55	31,38
Хоразм	2,56	23,86	1,64	8,26
ҚҚ АССР	2,63	20,90	2,18	8,45
Тошкент	4,33	22,58	4,80	19,87
Самарқанд	2,32	16,21	2,04	9,97
Республика бўйича	3,29	33,26	3,68	23,87
Шу жумладан ингичка толали пахта				
Сурхондарё	2,28	34,98		
Қашқадарё	2,05	33,45		
Бухоро	0,80	6,56		
Республика бўйича:	2,11	32,29		

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

В. 1825. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. Индекс 64634, Р. 03702.